

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

Mediální rutiny tvůrců obecních zpravodajů na Olomoucku

Media Routines of the Authors of the Municipal Newsletters in the Region Olomoucko

Bakalářská diplomová práce

Jan Frýba

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Karel Páral, Ph.D.

Olomouc 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vytvořil samostatně na základě literatury a zdrojů uvedených v bibliografii. Počet znaků v práci včetně mezer je 91 524.

V Olomouci dne:.....

.....

Jan Frýba

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu mé práce Mgr. et. Mgr. Karlu Páralovi, Ph.D za jeho cenné rady a ochotný přístup při tvorbě této bakalářské práce. Poděkování patří i všem respondentům za jejich čas a ochotu při realizaci rozhovorů. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat také mojí rodině a přátelům, díky kterým jsem cítil podporu po celou dobu mého studia.

Abstrakt

Předložená bakalářská diplomová práce se zabývá pracovními postupy tvůrců vybraných obecních zpravodajů. Zkoumání jsou podrobeny obecní zpravodaje obcí Bělkovice-Lašťany, Bohuňovice, Dolany a Tovéř, jež všechny územně spadají do mikroregionu Šternbersko. Cílem práce je na základě výpovědí respondentů popsat a porovnat mediální rutiny, jež zkoumané redakce při tvorbě zpravodajů používají. Pro dosažení cíle je využita kvalitativní metoda a technika polostrukturovaných rozhovorů. Práce obsahuje výpovědi čtyř osob úzce spjatých s vytvářením vybraných zpravodajů, konkrétně šéfredaktory či členy redakční rady. Teoretická část práce se opírá o koncepty mediálních rutin, vymezení radničních periodik v kontextu regionální žurnalistiky, a jejich právního ukotvení. Z těchto konceptů vychází i analytická část práce.

Klíčová slova

mediální rutiny, obecní zpravodaj, tištěné médium, mediální organizace, tiskový zákon

Abstract

This bachelor thesis deals with work procedures or so called media routines of the authors of selected municipal newspapers. Closely researched are municipal newspapers of villages Bělkovice-Lašťany, Bohuňovice, Dolany and Tovéř, which all territorially belong to the microregion Šternbersko. The aim of the thesis is to describe and compare media routines through the statements of the respondents. To achieve the goal, qualitative method and the technique of semi-structured interviews is used. The thesis contains testimonies of four people closely connected with the creation of selected reporters, namely editors-in-chief or members of the editorial board. The theoretical part is based on the concepts of media routines, definition of municipal newspapers in the context of regional journalism, and their legal anchoring. These concepts are then used in the research part of the thesis.

Key words

media routines, municipal periodicals, printed medium, media organization, Press Act

Obsah

Úvod	6
1. Teoretická část	8
1.1. Radniční zpravodaje v kontextu regionální žurnalistiky	8
1.1.1. Regionální a lokální média.....	9
1.1.2. Radniční periodika a právní rámec.....	11
1.1.3. Tiskový zákon.....	13
1.2. Mediální rutiny	17
1.2.1. Výběr témat.....	18
1.2.2. Zdroje informací	20
1.2.3. Tvorba mediálního obsahu.....	21
1.2.4. Organizace práce v redakci.....	22
1.2.5. Multimedializace obsahu	23
2. Metodologie	25
2.1. Vymezení cíle a výzkumné otázky	25
2.2. Kvalitativní výzkum	25
2.2.1. Polostrukturovaný rozhovor.....	26
2.2.2. Výzkumný vzorek.....	27
2.2.3. Medailony respondentů	27
2.2.4. Představení zkoumaných obecních zpravodajů	29
2.2.5. Seznam okruhů polostrukturovaných rozhovorů.....	29
3. Analytická část.....	31
3.1. Výběr témat.....	31
3.2. Zdroje informací	33
3.3. Tvorba mediálního obsahu	35
3.4. Organizace práce v redakci.....	38
3.5. Multimedializace	40
3.6. Tiskový zákon.....	42
4. Závěr	44
5. Seznam použité literatury	48
6. Seznam obrázků	51
7. Přílohy.....	52

Úvod

Radniční zpravodaje mají v českém mediálním prostředí specifickou roli. Periodika vydávaná radnicemi nebo různými lokálními sdruženími můžeme zahrnout do skupiny regionálních či lokálních médií. Jak ale uvádí Barbora Osvaldová, někdy jsou pod pojmem regionální média označovány i listy nebo rozhlasové a televizní vysílání s krajovým obsahem. (Osvaldová 2013: 51)

Přitom to jsou právě městské a obecní zpravodaje, jež mají přímý vliv na obyvatele daného územního celku. Čtenáři se díky nim dozví o věcech, které se přímo dotýkají jejich života. Může to být změna svozového pořádku, chystaná rekonstrukce cyklostezky, konání podzimních trhů, či usnesení ze schůze zastupitelstva. Úkolem těchto periodik, většinou vydávaných samotnou radnicí či obecním úřadem, je přinášet občanům ty nejdůležitější informace o dění v místě jejich bydliště. I přes tuto skutečnost jsou radniční periodika značně opomíjená v očích odborné veřejnosti a do roku 2013 takřka neexistovala jejich přímá právní úprava v české legislativě.

Předmětem této práce je výzkum mediálních rutin u lidí, kteří za vznikem radničních periodik stojí. Často se jedná o ryzí amatéry, nadšence a dobrovolníky bez jakýchkoliv novinářských základů. Důvodem volby tohoto konkrétního tématu je i to, že se jedná o téma zatím zcela nezmapované, alespoň co se týče uplatňování pracovních postupů a rutin. Dalším důvodem je i osobní zaujetí a získání porovnání s ostatními periodiky, jež se vyskytují v mém přímém okolí.

Práce je rozdělena do tří větších kapitol. V první části se věnuji teoretickým východiskům celé práce. Za pomoci odborné literatury se postupně pokusím definovat slovo zpravodaj jakožto periodikum a vymezit ho na úrovni regionální potažmo lokální žurnalistiky. Jelikož jsou radniční periodika upravena také právně, dotknu se i této problematiky. V ní se zaměřím na aktuální právní souvislosti a v samostatném oddílu se zaměřím zejména na tiskový zákon, jenž prošel novelizací v roce 2013.

V hlavním oddíle teoretické části se věnuji stěžejnímu tématu celé práce – mediálním rutinám. Práce novinářů se různí dle jejich cílů a motivací, výsledná tvorba mediálních obsahů je výsledkem užití nejrůznějších pracovních postupů a rozhodovacích aktů. Postupně představím základní mediální rutiny novinářů i to, jakým způsobem mohou být uplatňovány

při práci. Konkrétně se zaměřím na následující mediální rutiny: výběr témat, zdroje informací, tvorba mediálních obsahů, organizace práce v redakci, a multimedializace.

Druhá část práce je zaměřena na zvolenou metodologii. V té nejprve vymezím základní cíl práce a stanovím hlavní výzkumnou otázku. Vybraný typ výzkumného postupu k dosažení stanoveného cíle práce – *kvalitativní výzkum* – vymezím a definuji jeho hlavní vlastnosti. Konkrétně jsem zvolil metodu kvalitativního dotazování za pomoci polostrukturovaných rozhovorů se členy vybraných radničních periodik, kteří tvoří výzkumný vzorek praktické části. Respondenty představím za pomoci krátkých medailonů. Pomocí rozhovorů se čtyřmi dotazovanými představiteli redakce získám potřebná data a odpovědi na výzkumné otázky, jež mi v analytické části poslouží k dosažení cíle výzkumu, tj. přiblížení základních podobností či rozdílů v jednotlivých oblastech mediálních rutin a jejich případný vliv na chod redakce.

Hlavní výzkumnou otázkou celé práce je: *Jaké postupy práce a mediální rutiny používají při tvorbě obecních zpravodajů jejich tvůrci (redaktoři)?* Na otázku budu hledat odpovědi za pomoci polostrukturovaných rozhovorů s tvůrci konkrétních obecních zpravodajů. K zodpovězení hlavní výzkumné otázky mi pomohou i dílčí výzkumné otázky, jako například: *Jaká kritéria se uplatňují při výběru témat, která se v jednotlivých vydáních zpravodaje objeví? Jaká je organizace práce v redakci? Jaký dopad na přípravu zpravodaje měla novela tiskového zákona z roku 2013?*

1. Teoretická část

V teoretické části práce se věnuji základním teoretickým východiskům, které úzce souvisí s tématem této bakalářské diplomové práce. První ze dvou hlavních kapitol teoretické části věnuji stanovení základní terminologie týkající se radničních periodik (obecních zpravodajů) a za pomoci relevantní literatury také vymezím často splývající pojmy regionální a lokální média. V kapitole také rozeberu právní ukotvení a pohled na vydávání obecních zpravodajů – tedy téma, kterému se věnuje větší pozornost zejména od roku 2013, kdy vyšel Tiskový zákon, jenž fungování radničních periodik poměrně zásadně upravuje.

Stěžejní kapitolou a také tématem celé práce jsou mediální rutiny, které je nutné definovat a popsat. Po obecném náhledu do problematiky mediálních rutin se budu v následující částech věnovat dílčím segmentům – výběru témat, zdroji informací, tvorbě mediálního obsahu, organizaci práce v redakci a multimedializaci. Právě tyto segmenty poté úzce souvisí i s praktickou částí bakalářské práce, kde popisuji a srovnávám konkrétní mediální rutiny užívané tvůrci obecních zpravodajů (radničních periodik).

1.1. Radniční zpravodaje v kontextu regionální žurnalistiky

Definicí slova „zpravodaj“ najdeme v českém jazykovém prostředí mnoho. Pokud bychom naše hledání zúžili pouze na slovníky a encyklopedie týkající se žurnalistiky, narazíme s tímto výrazem na označení nějaké osoby – novináře, redaktora, dopisovatele. Jinak tomu není ani v Praktické encyklopedii žurnalistiky a marketingové komunikace, která slovo „zpravodaj“ popisuje jako: novinář, kmenový pracovník redakce, který se pohybuje hlavně v terénu, získává informace v místě události a ze svého působení v určitém resortu, regionu či teritoriu zásobuje zprávami ústředí...“ (Osvaldová, Halada 2007: 240).

Odlíšného pohledu na zpravodaj jako slovo se dočkáme například ve Slovníku spisovného jazyka českého¹, který tímto výrazem také rozumí osobu, jež podává zprávy novinám (reportér, dopisovatel, korespondent), ale zároveň i ve smyslu periodika. „Zpravodaj: 2. Pražský ilustrovaný z. *název obrázkového týdeníku před 2. světovou válkou*“

¹ *Slovník spisovného jazyka českého (1960-1971)* za vedení B. Havránka (hlavního redaktora), J. Běliče, M. Helcla a A. Jedličky zpracoval lexikografický kolektiv Ústavu pro jazyk český ČSAV

Slovo zpravodaj označující tiskovinu či periodikum nabízí i Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost². Podle tohoto slovníku lze zpravodaj definovat jako „dopisovatel“ nebo jako „noviny“.

Problematicke obecních a městských zpravodajů a jejich objektivitě se aktivně věnují i neziskové organizace Oživení, o. s. a Otevřená společnost, o. p. s., které na svých webových stránkách a tiskovinách užívají výrazu „radniční periodikum“.

Martin Kameník s Oldřichem Kužílkem v rámci Analýzy radničních periodik 2014: Komu slouží radniční noviny, zmiňují nejrůznější pojmenování, jež periodické radniční listy nesou. „*Periodika mívají různé názvy – nejčastější je Zpravodaj, časté jsou Listy, Noviny, objevují se variace místního jména („Šestka“ – Praha 6, „Kladno“, „Odolen“ – Odolena Voda) či neobvyklé názvy („Domov“, „Jitřenka“, „Hláška“, „Hobulet“ – tj. Holešovice-Bubeneč-Letná tvořící Prahu7 ad.).* (Kameník a Kužílek 2014: 4)

Pro účely méj bakalářské práce a snahy v ní neustále neopakovat tentýž výraz budu ve spojitosti s obecními zpravodaji užívat i výrazu radniční periodikum.

1.1.1. Regionální a lokální média

Popsat rozdíl mezi regionálním a lokálním médiem je složitý úkol. Pojmy se často překrývají a mediální teoretici je ve svých publikacích s oblibou připodobňují. Příkladem může být úryvek z Analýzy radničních periodik 2014, ve kterém je uvedeno: „*Účelem radničních (hejtmanských) tiskovin je informovat občany o lokálních nebo regionálních záležitostech, které nejsou natolik zajímavé ani pro komerční média, ani pro celostátní veřejnoprávní média, aby se jimi zabývala. Radnice v nich též plní svou povinnost poskytovat občanům potřebné informace.*“ (Kameník a Kužílek 2014: 4) Slova lokální a regionální jsou zde, a nejen v této části textu, použity jako výrazy nesoucí stejný význam.

Nejasný postoj k definici regionálního média má i Osvaldová, která ním označuje listy, rozhlasové a televizní vysílání s krajovým obsahem, ale i periodika vydávaná radnicemi a různými lokálními sdruženími. (Osvaldová 2007: 51)

² ČERVENÁ, Vlasta, FILIPEC, Josef, ed. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Vyd. 3., opr. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1080-7.

Definice lokální a regionální informace, respektive lokálního a regionálního tisku, souvisí primárně s geografickým rozdělením území národního mediálního systému, závislým převážně na oblasti distribuce konkrétního typu média (Tušer 1995: 9)

Právě slovenský analytik Andrej Tušer se ve svých publikacích pokouší o detailní vymezení regionu a lokality. (Tušer 1995: 8) Podle Tušera je regionem okres, oblast nebo kraj, lokalitou pak obec a město. Rozdělení znázorňuje i jeho schéma:

Obr. 1: Vymezení lokality a regionu podle Tušera. Zdroj: Tušer 1995: 8.

Schéma ukazuje, že lokální média se týkají jednoho územního celku – obce, či města. Na druhé straně ty regionální berou v potaz větší územní (a tedy i větší územní zásah) celek složený z většího množství subjektů – dělí se na okresní, krajské a oblastní média.

Skeptická k rozdělení médií na regionální potažmo lokální je i Lenka Waschková Císařová, autorka několika publikací věnujícím se problematice regionálních periodik. V knize Český lokální a regionální tisk mezi lety 1989 až 2009 uvádí, že vymezení lokálního a regionálního tisku se napříč školami neshoduje, ba naopak. V tradici české žurnalistiky tyto pojmy naopak často splývají a tím dominujícím je spíše výraz „regionální“ tisk, který i sami novináři často berou za uměle vytvořený. (Waschková Císařová 2013: 16)

Waschková Císařová ve své pozdější publikaci konstatuje, že lokální potažmo regionální tisk trpí nedostatkem akademického zájmu a tím pádem i nedostatkem informací o tomto mediálním subsystému. Za problematickou označuje z tohoto pohledu i situaci v českém mediálním prostředí. (Waschková Císařová 2013: 13) Tradice soustředěného výzkumu totiž podle ní skončila rokem 1989, respektive 1993, a nikdo z českých zástupců na ni již nevázal. A to i přesto, že z úst akademiků zaznívá, jak důležitou lokální a regionální média hrají roli. (tamtéž: 13)

1.1.2. Radniční periodika a právní rámec

Vydávání radničních periodik nebylo v českém právním prostředí až do roku 2013 nijak zvláště ukotveno. Až do zmíněného roku neexistoval žádný zákon, jenž by tuto problematiku přímo upravoval a vnášel do ní určitý řád.

Bez jakékoliv legislativní regulace ale tohle odvětví přeci jen nefungovalo. Text „*Vydávání tzv. „radničních novin“ v právních souvislostech*“ autorky Heleny Svatošové se právě touto problematikou zabýval. Svatošová hned v úvodu přemítá, že právní řád s vydáváním radničních periodik příliš „nepočítá“. Z pravidel právního řádu, jež se fungování obecních a městských periodik dotýkaly, zmiňuje právní úpravy pro vydávání periodického tisku a právní úpravy územní samosprávy. Svatošová ale zároveň zmiňuje existenci limitů daných na úrovni ústavního pořádku. (Svatošová 2006)

Kromě Ústavy České republiky se vydávání radničních periodik nepřímou dotýkají i Listina základních práv a svobod, Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení), a Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (Tiskový zákon).

V Ústavě ČR je stanoveno právo na samosprávu, jež konkrétně zní: „*Zaručuje se samospráva územních samosprávných celků.*“³ Bližší úpravu samosprávných celků nabízí až Hlava 7 (zvaná Územní samospráva), článek 99 až 100, kde jsou definovány územní samosprávné celky, tedy obce a kraje (čl. 99) a založeno právo občanů na územní samosprávu jako jejich veřejné subjektivní právo (čl. 100). (Svatošová 2006) V této části Ústavy je poté stanoveno i to, že obce a kraje jsou veřejnoprávními korporacemi a mohou tak disponovat vlastním majetkem, se kterým hospodaří dle vlastního rozpočtu. (čl. 101 odst. 3) Pokud je tedy vydavatelem zpravodaje obec či městská část, náklady na jeho vydávání spadají do rozpočtu příslušného územního celku.

Součástí Ústavy ČR je i Listina základních práv a svobod⁴, která vydávání radničních periodik taktéž do jisté míry upravuje. Největší význam pro obecní či městské zpravodaje mají v Listině základních práv a svobod zejména články číslo 17 a 22, které jsou součástí

³ Ústava České republiky. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.[online]. [cit. 2015-04-03]. Dostupné z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

⁴ Listina základních práv a svobod (Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.) [online]. 1993. Dostupný z WWW <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

Hlavy 2. V článku 17 Listiny je garantováno vůbec to nejrelevantnější právo, a to svoboda projevu:

(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.

(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.

(3) Cenzura je nepřípustná.

(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

(5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.

Z uvedených bodů tedy vyplývá, že samosprávnému orgánu (obec, město) vzniká povinnost zprostředkovat informace o dění v obci občanům spadajícím do příslušné lokality, ať už se jedná o věci správní, politické, kulturní a další – občan na to totiž má nárok. Radnice tak může k informování lidí žijících v dané lokalitě využít vlastní zpravodaj.

Dalším zákonem, jenž se k obecním zpravodajům nepřímo vztahuje, je i Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení)⁵. Paragrafy, které svojí formulací a obsahem mohou do vydávání a fungování radničních periodik zasahovat, jsou následující:

- § 35 odstavec 2⁶: Obci v samostatné působnosti vzniká povinnost vytvářet podmínky pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb občanů. Myšlena tím může být potřeba bydlení, ochrana zdraví, výchovy a vzdělávání, *potřeba informací*, a další.

- § 93 odstavec 1⁷: Obecní úřad informuje o termínu a programu připravovaného zasedání zastupitelstva. Informaci vyvěsí nejméně 7 dní před konáním skrze úřední desku obce nebo *způsobem v místě obvyklým*.

⁵ Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. [online]. 2000. Dostupný z WWW <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128#f2026104>>

⁶ „Obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu dále pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jde především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.“

- § 97 odstavec 1⁸: Obec informuje o činnosti obecních orgánů skrze zasedání zastupitelstva nebo *způsobem v místě obvyklým*.

- § 103 odstavec 4 bod e⁹: Starosta je zodpovědný za informování veřejnosti o činnosti obce.

Pro všechny paragrafy je společné slovo informovat (veřejnost, občany). Paragrafy číslo 93 a 97 pak zmiňují, že formou, jak zprostředkovat určité sdělení, může být i uveřejnění způsobem v místě obvyklým, z čehož se dá vydedukovat, že se může jednat právě o myšlenku na vydávané radniční periodikum. Vydává-li obec či město svůj zpravodaj, radnice má možnost informovat své občany o aktuálním dění a činnosti správních orgánů (zápisy ze zasedání obce, termíny konání zastupitelstev apod.) právě skrze příslušné médium.

1.1.3. Tiskový zákon

Zmíněná ustanovení a paragrafy na závěr doplní ten zřejmě vůbec nejdůležitější a zcela jistě nejkonkrétnější, a tím je Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (dále jen Tiskový zákon)¹⁰. Zákon v původním znění upravuje práva a povinnosti vydavatelů periodických tiskovin. Jedná se o noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané nebo šířené na území České republiky, vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce. Vydavatelem se rozumí buď fyzická osoba nebo právnická osoba, tím pádem i obec. (Zákon č. 46/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů) Všechny mnou zkoumané zpravodaje tyto podmínky splňují a Tiskový zákon se na ně tedy vztahuje.

K definování radničních periodik došlo až novelizací tohoto zákona v listopadu roku 2013, kdy nabyl účinnosti zákon č. 305/2013 Sb. Novela tiskového zákona definuje radniční periodika jako tiskoviny územních samosprávných celků a zároveň vydavatelé příslušného periodika ukládá dvě zásadní povinnosti. První povinností je poskytovat objektivní

⁷ „Obecní úřad informuje o místě, době a navrženém programu připravovaného zasedání zastupitelstva obce. Informaci vyvěsí na úřední desce obecního úřadu alespoň 7 dní před zasedáním zastupitelstva obce; kromě toho může informaci uveřejnit způsobem v místě obvyklým.“

⁸ „Obec informuje občany o činnosti orgánů obce na zasedání zastupitelstva obce a dále jiným způsobem v místě obvyklým.“

⁹ „Starosta odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce.“

¹⁰ Zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů. 2000. Dostupný z WWW <https://www.mkcr.cz/zmena-tiskoveho-zakona-tzv-radnicni-periodika-483.html?fbclid=IwAR0wIKL0_yyLtiLuyLTV3CLkmIf0cGGUnAwg44FeDNkWglh-eUgwu3Ip_LU>

a vyvážené informace o komunálním dění za účelem zajištění plurality prezentovaných názorů a zájmů politických stran. Tou druhou je pak poskytnutí přiměřeného prostoru pro uveřejnění politických sdělení a názorů členům zastupitelstva obce, a to včetně opozičních uskupení. (§ 4a Zákona č. 46/2000 Sb.) Druhá povinnost je na vydavateli periodika dokonce vynutitelná, a to za splnění předem stanovených podmínek. Dotčená osoba se v tom případě může na vydavatele obrátit a požadovat zveřejnění tzv. doplňující informace.

Ministerstvo kultury ČR v době vydání novely na svých webových stránkách uvedlo, že k novelizaci došlo za účelem zamezit zneužívání radničních periodik v návaznosti na boj proti korupci z období let 2011 a 2012. Cílem bylo mimo jiné zajistit objektivní a vyvážené informace občanům samosprávných celků, aby byla zajištěna pokud možno co největší pluralita názorů. (webové stránky Ministerstva kultury ČR, 2013)

Mezi základní povinnosti vztahující se k vydavateli radničního periodika se řadí například evidence periodika u Ministerstva kultury, kdy *„Právnícká nebo fyzická osoba, která hodlá vydávat periodický tisk, je povinna doručit ministerstvu nejpozději 30 dnů před zahájením vydávání periodického tisku písemné oznámení, které musí obsahovat:*

a) název periodického tisku,

b) jeho obsahové zaměření,

c) četnost (periodicitu) jeho vydávání,

d) údaje o jeho regionálních mutacích,

e) název, adresu sídla a identifikační číslo osoby (dále jen „identifikační číslo“) vydavatele, je-li vydavatel právnickou osobou, anebo jméno, příjmení, bydliště a rodné číslo vydavatele, bylo-li přiděleno, jinak datum narození, je-li vydavatel fyzickou osobou, je-li vydavatel fyzickou osobou, která vydává periodický tisk na základě živnostenského oprávnění, také jeho obchodní jméno, identifikační číslo a adresu místa podnikání, liší-li se od bydliště.“¹¹

Vydavateli taktéž vzniká povinnost odevzdat stanovený počet výtisků následujícím příjemcům (institucím):

a) 2 povinné výtisky Národní knihovně České republiky,

¹¹ Zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku. § 7.

- b) *1 povinný výtisk Moravské zemské knihovně v Brně,*
- c) *1 povinný výtisk knihovně Národního muzea v Praze,*
- d) *1 povinný výtisk ministerstvu,*
- e) *1 povinný výtisk Parlamentní knihovně,*
- f) *1 povinný výtisk každé krajské knihovně,*
- g) *1 povinný výtisk Městské knihovně v Praze,*
- h) *1 povinný výtisk periodického tisku, který je vydavatelem určen pro nevidomé nebo slabozraké, Knihovně a tiskárně pro nevidomé K. E. Macana v Praze.¹²*

Důležitost Tiskového zákona spočívá i v tom, že vysloveně stanovuje, kdo je zodpovědný za obsah radniční tiskoviny (týká se i obsahu reklamy a inzerce) – to je fyzická či právnická osoba čili vydavatel. Svoji roli to může hrát při událostech, na které poukazuje paragraf § 10 Tiskového zákona, ve kterém se uvádí, že pokud je v periodiku uveřejněno sdělení dotýkající se cti, důstojnosti nebo soukromí konkrétní fyzické osoby, má tato osoba právo požadovat po vydavateli dané tiskoviny uveřejnění odpovědi. Odpověď na dané tvrzení se pak musí omezit pouze na skutkové tvrzení a délka odpovědi by měla být odpovídající rozsahu článku, ve kterém k napadení osoby došlo. „*Vydavatel je povinen na žádost této osoby odpověď uveřejnit.*“¹³

O právu na zveřejnění dodatečného sdělení případně doplňující informace (a zároveň povinnosti vydavatele na zveřejnění) pojednává paragraf § 11. Taková situace může nastat v momentě, kdy se ve zpravodaji objeví sdělení informující o trestním řízení nebo přestupku vedeném proti osobě, kterou lze podle tohoto sdělení ztotožnit. Taková osoba má právo požadovat po vydavateli uveřejnění informace a konečném výsledku řízení ve formě *dodatečného sdělení*. To vše za podmínky, že řízení nebylo ukončeno pravomocným rozhodnutím.

Povinnost vydavateli uveřejnit *doplňující informaci* nastává v momentě, kdy je nějakým způsobem zasáhnuto do práva a možnosti uveřejnit zamýšlené sdělení. Je tomu tak tehdy, pokud se sdělení neuveřejní po dobu 3 měsíců ode dne doručení onoho sdělení,

¹² Zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku. § 9.

¹³ Zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku. § 10.

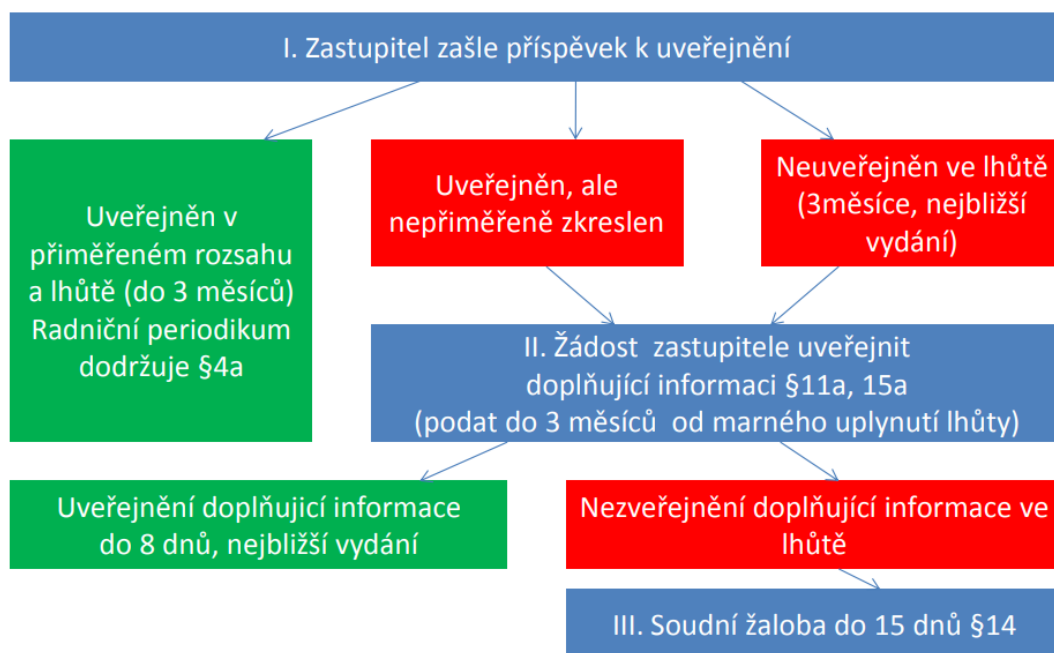
neuveřejnění sdělení v nejbližším následujícím vydání tiskoviny, anebo v případě, že zastupitel usoudí, že vydavatel sdělení nevěnoval adekvátní prostor. Pokud tyto skutečnosti nastanou, má zastupitel právo dožadovat se svého práva dle paragrafu § 11a.

Jakým způsobem má zastupitel postupovat při snaze o zveřejnění příspěvku dokládá diagram od spolku Oživení, z.s., jenž se problematice Tiskového zákona zejména ve spojitosti s prosazováním principů odpovědnosti a transparentnosti ve veřejné správě aktivně věnuje.

Diagram znázorňující postup zastupitele ke zveřejnění příspěvku:

Obr. 2: Diagram znázorňující postup zastupitele ke zveřejnění příspěvku. Zdroj: <https://www.oziveni.cz/wp-content/uploads/2014/07/diagram.pdf>.

Postup zastupitele po novele TZ

bez **X** korupce

Kauzu související s tiskovým zákonem zažili i v Bohuňovicích. Průběh dlouhotrvající kauzy mi nastínil můj respondent a současný redaktor bohuňovického zpravodaje Michal Prutyszyn, který byl součástí redakce už i během samotného vznesení stížnosti na jeden z článků otištěných ve zpravodaji. Předmětem sporu byl článek s názvem „Školní facka by asi byla třeba!“ zveřejněném ve zpravodaji Pohledy (tehdejší název zpravodaje v Bohuňovicích,

pozn.). Autor článku František Čouka v něm několika ostřejšími výroky konfrontoval tehdejšího starostu Jiřího Petřeka, který se poté obrátil na soud se žalobou. Podle žaloby Čoukovy výroky zasáhly do jeho osobnostních práv a byla jimi poškozena jeho čest a důstojnost v očích rodiny a veřejnosti. Po změně původního rozsudku bylo starostovi dáno částečně za pravdu a Čouka se měl prostřednictvím bohuňovického zpravodaje omluvit, s čímž souhlasil i samotný autor článku. Ovšem soudem formulované znění omluvy paradoxně nebylo nikdy v žádném čísle bohuňovického zpravodaje otištěno. Zdůvodnění, proč tomu tak bylo, mi nabídnul pan Prutyszyn: „*O neotištění omluveného článku rozhodla tehdejší redakční rada zpravodaje, která usoudila, že pan Čouka nemá na tento požadavek právní nárok. Šlo totiž o osobní spor mezi občanem Petřekem (tehdy starostou) a občanem Čoukou, který vyústil až v podání žaloby na přispěvatele, nikoliv na vydavatele zmíněného článku.*“ Odlišná situace by nastala, pokud by pan Petřek žaloval vydavatele (obec Bohuňovice), ale to by v době své tehdejší pozice starosty obce žaloval vlastně sám sebe.

Otištění omluvného příspěvku se starosta Petřek ale přeci jen dočkal, a to, když využil právního nároku na zveřejnění příspěvku coby zastupitel obce. (paragraf § 11a Doplňující informace).

1.2. Mediální rutiny

Prostředím, kde se „vyrábí“ mediální obsah s určitou strukturou a chováním, chápeme určitou mediální organizaci. (McQuail 1999: 213). Denis McQuail uvádí, že práce v mediální organizaci může podléhat rozdělení do dvou různých aspektů, jež jsou vzájemně provázané: těmito aspekty jsou „výběr“ a „zpracování“. Zpracováním se dle autora rozumí využití rutinních pracovních způsobů ovlivňujících podstatu produktu při jeho postupu skrze „řetězec“ rozhodovacích aktů (McQuail 1999: 240). A právě mediální rutiny jsou stěžejním pojmem a hlavní částí teoretického úseku této bakalářské práce.

„Zpracovávat velké množství informací v časové tísní umožňují nepsaná pravidla mediálních organizací týkající se shromažďování a zpracování informací, mediální rutiny.“ (Čuřík a kolektiv 2012: 159) Na neustálý časový tlak a existenci uzávěrek upozorňuje Barbora Tuchmanová, která tvrdí, že aby novinář svoji práci zvládl, musí ji rutinizovat. (Tuchmanová in Trampota 2006: 55) Podle Tomáše Trampoty používání rutin napomáhá v pracovním procesu: *„Rutiny jako pravidelné vzorce jednání zpravodajských organizací usnadňují kontrolu toku práce a umožňují zpracovávat v krátkém časovém horizontu nečekané události.“* (Trampota 2006: 55)

Kvality mediálních rutin definují v podobném znění jako Trampota i autoři Pamela J. Shoemakerová a Stephen D. Reese, kteří mediálními rutinami rozumí „*vzorované, rutinované, opakované praktiky a formy, které pracovníci v médiích využívají ke své práci.*“ (Shoemaker, Reese 1996: 100). V publikaci dále zmiňují, že na tyto obvyklé vzorové postupy je nahlíženo jako na ty nejvhodnější v odborné praxi. „*Pro novináře mezi ně řadíme například gatekeeping, specializace redaktorů, vyváženost obsahu při psaní příběhů, či práce s autoritativními zdroji.*“ (tamtéž:15)

Podle Františka Čuříka si mediální organizace mohou s pomocí rutin strukturovat čas a prostor tak, aby si dokázaly vytvořit časový plán práce, zpravodajské sítě, definovat postupy práce a tím si tak vytvořit řadu pracovních technik, jež pak následně hrají důležitou roli při tvorbě mediálních sdělení. (Čuřík 2012: 159).

Graeme Burton a Jan Jiráček zmiňují, že rutiny zasahují do všech typů činnosti média, a to včetně obrazového zpravodajství, jež je často označováno jako zdánlivě nenaplánovatelné. Zažité pracovní postupy jsou dle nich velmi užitečné. *Poskytují pevný rámeček činnosti při zvládnutí složitých technologií, nedostatku času a při zapojení velkého množství lidí. Současně vytvářejí zvykové prostředí, které všem zapojeným (a zapojujícím se) říká, že věci se mají dělat tak a tak – prostě proto, že se tak dělaly vždycky.*“ (Burton, Jiráček 2001: 102) Existence rutin tak zaručuje, že mediální systém bude reagovat předvídatelným způsobem a nemůže být snadno narušen. (Shoemaker, Reese 1996: 101)

Tomáš Trampota ale zároveň varuje i před možným negativním dopadem mediálních rutin. Ačkoliv se zpravodajské redakce bez uplatnění určitých rutin neobejdou, přílišná rutinizace může být někdy spíše na škodu. Mezi negativní následky může patřit snížená schopnost reagovat na neočekávané události a či potenciální ovlivnění podoby zpráv třetími subjekty, jako jsou PR agentury a profesionální komunikátoři. (Trampota 2006: 57)

1.2.1. Výběr témat

„Média si vybírají, o čem a jak budou referovat. Tento aspekt činnosti médií se zpravidla označuje výrazem „nastolování agendy“ či „uvádění témat“ (někdy též „agenda setting“, protože je to koncept přicházející z anglofonního prostředí).“ (Burton, Jiráček 2001: 239)

Čuřík a kolektiv (2012:123) popisují proces výběru témat a událostí, které dané médium zpravodajsky pokryje, jako velmi složitý a komplikovaný. Na výsledku celého

procesu mohou mít vliv i nejrůznější okolnosti, jako například osobnost redaktora či editora, technické možnosti zpracování nebo zájmy dané mediální organizace.

Pro pojmenování procesů, jimiž se při práci v médiích provádí výběr, se nejčastěji užívá pojem „gatekeeping“¹⁴ (hlídání u brány); to se týká zejména rozhodnutí, zda konkrétní zpráva projde pomyslnou bránou média do zpravodajství. (McQuail 1999, 241)

Jak uvádějí (Shoemakerová a Reese 1996: 100), hlavním úkolem mediálního gatekeepera, ať už ve zpravodajství nebo v zábavním průmyslu, je protřídit velké množství potenciálních zpráv a vybrat jen některé z nich. Jak ale autoři dále poznamenávají, práce gatekeeperů často podléhá vlivu jejich profese a zaměstnavatele, díky nimž jsou pak jejich procesy rozhodování často ovlivněny. V této spojitosti tak zmiňují mediální systém, ve kterém lidé pracují, výrobní postupy a rutiny, které jsou součástí systematického sběru informací.¹⁵

„Gatekeeper“ bývá často zastáncem hodnot, k nimž se příslušná instituce, pro kterou pracuje, hlásí. Svá rozhodnutí pak činí v souladu s těmito hodnotami. Díky tomu institucionální hodnoty fungují jako omezení.“ (Burton a Jiráček 2001: 130)

Novinář se při rozhodování, co pustí pomyslnou bránou zpravodajského média, upíná ke třem základním otázkám: 1. Co uspokojí příjemce (publikum)? 2. Co je organizace schopna zpracovat? 3. Jaký materiál či příběhy má od svých zdrojů k dispozici? (Shoemakerová a Reese 1996: 104) Reálný zpravodajský obsah se tak do médií dostává různými cestami a v různých podobách, ale proces konstrukce a výběru zpráv není nahodilý ani subjektivní. (Fishman in McQuail 1999: 243)

Fishmanův pohled na proces selekce a volby témat může dle mého názoru do jisté míry korespondovat s činností redaktorů v obecních zpravodajích, na což možná odpoví mnou provedený výzkum. Fishman (1982) tvrdí: *„Co je známé a poznatelné médii, závisí na zdrojích sběru a zpracování informací.“* (Fishman in McQuail 1999: 243) Za nejdůležitější faktory, které mají vliv na konečný výběr gatekeepera, lze souhrnně označit položky „lidé“,

¹⁴ Označení gatekeeping využil jako první při svém výzkumu sociální psycholog Kurt Lewin, který popsal, že informace musejí projít určitými kanály obsahujícími „vhodové oblasti“ (gate areas), kde se pod vlivem různých skutečností přijímají rozhodnutí. Na začátku druhé poloviny 20. století tento koncept rozvinul David M. White, když zkoumání podrobil rozhodování, které musí při výběru zpráv z agenturního zpravodajství učinit redaktor. Právě tato osoba se posléze stává tzv. gatekeeperem (dveřníkem, hlídačem brány).

¹⁵ Dílo je původně v anglickém jazyce, použit byl vlastní překlad.

„místo“, a „čas“, a to obvykle v nějaké kombinaci a vzájemném propojení. (McQuail 1999: 243)

1.2.2. Zdroje informací

Veškerá média jsou závislá na tom, zda disponují zásobou zdrojových materiálů, ať už se jedná o rukopis knihy k vydání, filmové scénáře nebo referáty o událostech, kterými lze noviny a televizi naplnit. (tamtéž: 252)

Trampota uvádí, že informace od zdrojů se k redaktorům dostávají různými způsoby. (Trampota 2006: 84) Výzkumník Leon Sigal definoval tři základní typy komunikačních kanálů, jimiž jsou rutinní, iniciované a neformální kanály. Největší procento informací se k redaktorům dostává těmi rutinními. Mezi rutinní kanály můžeme zařadit informace z oficiálních jednání, jako jsou soudy, tiskové zprávy, projevy nebo ceremoniály. Za iniciované zdroje Sigal považuje ty, které vycházejí z aktivní činnosti samotného redaktora čili tedy jeho vlastní analýzy, redaktorem iniciované rozhovory a účast na spontánních událostech. Neformálními kanály jsou pak myšleny zákulisní jednání, únik informací, nevládní prohlášení a další. (Leon Sigal in Trampota 2006: 84)

Práce žurnalistů se zdroji se ale liší v závislosti na typu média. Například zpravodajská média sbírají své vlastní podklady takřka nepřetržitě, ať už přímým pozorováním, shromažďováním zpráv nebo podáváním zpráv. K tomu mohou využívat i služeb celostátních a mezinárodních tiskových agentur. (McQuail 1999: 252)

Pokud bychom se omezili pouze na radniční periodika (obecní zpravodaje) a osoby, které za jejich vydáváním a tvorbou obsahu stojí, můžeme mluvit o užití zcela jiných typů informačních zdrojů. V lokálních médiích (někdy až hyperlokálních) hrají úlohu zejména *primární zdroje*¹⁶, které shromažďuje svojí činností samotný redaktor.

V knize *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou* od Stephana Ruße-Mohla rozlišuje Haller následující tři typy informátorů: očití svědci, kteří přihlíželi referované události jako diváci nebo postižení, informátoři z druhé ruky, tedy ti, kteří s očitými svědky nebo účastníky mluvili, a interpreti – lidé, kteří rozumějí skutkové podstatě událostí a mohou ji vysvětlit. (Haller in Ruß-Mohl, Bakičová 2005: 114)

¹⁶ Primární zdroje – ty, které novinář sám osloví (osobně, telefonicky, e-mailem atd.), dále to jsou tiskové zprávy a dokumenty (Čurík 2014: 36)

Pochopit mechanismy, které se uskutečňují při výběru zdrojů se pokusil i Herbert Gans. Ten tvrdí, že aby se potenciální informační zdroj dostal do novinářova podvědomí a jeho selektivního procesu, musí se sám nabídnout. Podle Gansa jsou zásadní čtyři vlastnosti: podnětnost, moc, schopnost dodat vhodné informace, geografická a sociální blízkost novinářů. (Herbert Gans in Trampota 2006: 86–87)

Určujícím faktorem, který může mít konečné slovo při výběru zdroje, může být i případné názorové souznění redakce s tímto zdrojem, a zda je zdroj vnímán pozitivně či negativně. Postoj redakce (redaktora) pak může mít za následek, zda vůbec bude zdroj vybrán, nebo jakým stylem bude jeho výpověď zpracována. (Trampota 2006: 87)

1.2.3. Tvorba mediálního obsahu

Ke samotné tvorbě mediálního obsahu přistupuje novinář až poté, co zvolí téma a získá relevantní informace ze zdrojů. „Mediální obsah je tvořen velkým počtem „textů“ (ve fyzickém smyslu), často ve standardizované a opakující se podobě, jež jsou sestaveny na základě určitých ustálených konvencí a kódů, zhusta čerpajících ze známých či latentních mýtů nebo představ přítomných v kultuře původců a příjemců textů. (Barthes in McQuail 1999: 279)

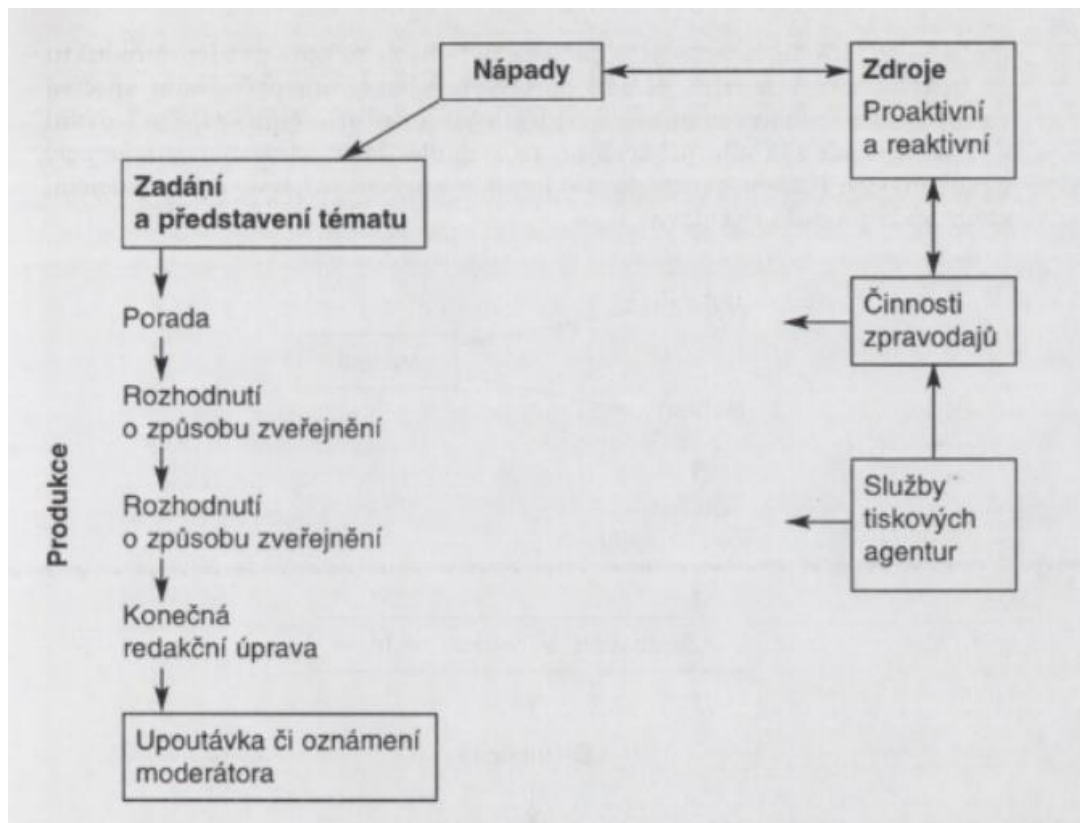
Informace, která může být označována za zpravodajskou „surovinu“ skládající se z nejrůznějších údajů o takzvané realitě, ožívá už okamžikem výběru a lze na ni nahlížet jako na sérii rozhodnutí a voleb cílících k vytvoření produktu, který bude odpovídat cílům konkrétní mediální organizace. (McQuail: 255) Hlavním cílem je vyrobit takový obsah, který bude nositelem určité profesionální a řemeslné kvality a zároveň bude mít dobrou šanci na zaujetí skupiny příjemců tohoto obsahu. (tamtéž: 255)

Jak uvádějí Jan Jiráček s Barborou Köpplovou, jedním z faktorů, jenž má vliv na zpracování informací a výsledný mediální produkt, jsou samotní původci sdělení – redaktori. „Lidé pracující v médiích mají nepochybně vliv na podobu výstupu, který se nabízí příjemcům – jsou ostatně často sami součástí takového výstupu. Jejich postoje, chování a pracovní rutiny spoluvytvářejí všechna mediovaná sdělení.“ (Jiráček, Köpplová, 2003: 81)

Trampota mezi tyto vlivy ovlivňující podobu sdělení řadí následující vlastnosti: rod, věk, sociální třídu, nebo i názorové hodnoty a postoje člověka. Korigovat, ba dokonce negovat podobu sdělení může ovšem i samotná mediální organizace, pro niž novinář pracuje (Trampota 2006: 57)

Jakým způsobem probíhá proces zpracování a tvorby mediálního produktu, nastínil v roce 1987 Ericson a kolektiv, když na schématu popsali, jak mediální organizace skládají sled vstupů a svých rozhodnutí. Stěžejní jsou přitom podle Ericsona dvě hlavní linie činností, na jejichž počátku stojí „nápad“ na zprávu. (Ericson a kol. in McQuail 1999: 256)

Obr. 3: Zpracování uvnitř organizace od nápadu ke konečné zprávě (podle Ericsona a kol., 1987). Zveřejňované zprávy jsou interního i externího původu a oba tyto typy zpráv jsou zpracovány společně. (in McQuail, 1999: 257)

Zda je, nebo není Ericsonova teorie relevantní i pro způsob práce tvůrců obecních zpravodajů, je otázkou k detailnějšímu rozboru. V následujících kapitolách a praktické části této bakalářské práce budu od svých respondentů zjišťovat odpovědi i na tohle téma.

1.2.4. Organizace práce v redakci

„Pro veškerou produkci médií je příznačné, že jde o týmovou práci a že členové týmu mají ve výrobě mediálního produktu specializované úlohy. Vezmeme-li v úvahu, jak složitý proces je například sestavení jednoho čísla časopisu či příprava televizního pořadu, pak je vysoká míra specializace.“ (Burton a Jiráček 2001: 106)

Mediální komunikace je tak podle Burtona s Jirákem do značné míry produkována kolektivně v rámci organizace a její výstupy pak mohou být brány jako něco, co můžeme považovat za shodu či kompromisní názor. (tamtéž: 106)

Základní fungování redakcí je podobné bez ohledu na druh a velikost média (noviny, zpravodajské servery, televize, rozhlas, lokální, regionální, celostátní). Výkonnou silou jsou vždy redaktori – konkrétní redakce se ovšem liší svou strukturou a organizací. (Čuřík a kolektiv 2012: 155).

Ve většině mediálních organizací se role rozdělují do tří základních úrovní: první linie, střední stupeň a vrcholný management. První linii tvoří redaktori, korektoři, reportéři, kreativci, a technici. Prostřední úroveň se skládá z manažerů, šéfredaktorů, editorů a dalších lidí, kteří mají na starost proces komunikace napříč celou organizací, od zástupců toho nejvyššího managementu po zástupce první linie. Třetí – vrcholná úroveň managementu, má na starost ekonomicko-politickou stránku organizace, personálie uvnitř organizace a zastupování média na veřejnosti. (Shoemakerová a Reese 1996: 145)

Zda je nabízené rozdělení Shoemakerové a Reese aplikovatelné i pro specifické prostředí obecních zpravodajů, je otázkou. Na základě vlastní zkušenosti a rozhovorů s lidmi z tohoto prostředí to do jisté míry aplikovatelné být může, a to zejména ve spojitosti s první linií a prostřední úrovní. Jak uvádí Michaela Černá ve svém souboru doporučení k organizaci práce v redakcích obecních zpravodajů, tak i redakci na lokální úrovni lze přirovnat k firmě, v jejímž vedení figuruje šéfredaktor. Ten je za chod redakce (firmy) zodpovědný a jeho vedení podléhají redaktori (zaměstnanci), kteří vykonávají tvůrčí práci. (Černá 2015: 2)

Jedním z důležitých prostředků k rozdělení rolí při práci jsou i redakční porady. Ty probíhají v menších redakcích za účasti všech členů, zatímco v těch větších obvykle jen za účasti vedoucích jednotlivých redakcí. (Ruß-Mohl, Bakičová 2005: 203) Na poradách se obvykle řeší výběr témat, rozdělení úkolů nebo koordinace práce. Schvalováním probíhají hlavní články a témata v jednotlivých číslech a příležitostně může být detailněji objasněn i obsah čísla. Kvalitně vedené redakce si zakládají i na kritice obsahu a hodnocení zpětné vazby u minulého čísla. (tamtéž: 203)

1.2.5. Multimedializace obsahu

„Nástup nových technologií přináší nové možnosti tradičním médiím a vytváří prostor pro vznik nových – online médií.“ (Čuřík a kolektiv 2012: 10) Čuřík uvádí, že nové

technologie mají dopad na produkci mediálních obsahů z pohledu fungování mediální organizace, novinářské práce, podoby mediálního obsahu nebo na čtenářské zvyklosti.

Za klíčový prvek či trend označuje zrychlování, které se projevuje na úrovni celé mediální organizace, respektive jejich novinářských rutinách. Žurnalistika je trendem zrychlování ovlivněna do značné míry. (Čuřík a kolektiv 2012: 11) Druhým důležitým trendem je *propojování*¹⁷, které zahrnuje jak tradiční, tak i online žurnalistiku. (viz Ruß-Mohl – Bakičová 2005: 27–41)

Proces konvergence (propojování) probíhá postupně a má různé fáze (Čuřík a kolektiv 2012: 12) – *od vzniku online média jako pouhého odrazu tradičního média (především tisku), přes vzájemnou propagaci produktů obou typů médií, sdílení zpráv, až po celkové nebo částečné propojení redakcí.*“ (Čuřík a kolektiv 2012: 12)

Podle Čuříka může v rámci tohoto procesu docházet k následujícím dopadům na fungování médií: překlápění obsahu (*shovelware*), striktnímu rozdělení typu obsahu pro tradiční a online médium, tlaku rostoucí spotřeby materiálů pro oba typy médií. (tamtéž: 12)

Ve spojitosti s radničními periodiky (obecními zpravodaji) můžeme dle vlastní zkušenosti a pozorování sledovat zejména překlápění obsahu z tištěné podoby do té elektronické, kdy se původně fyzicky distribuované číslo obecního zpravodaje v nejbližší době vyvěsí i na internet (obvykle webové stránky obce). Je tomu tak i přes skutečnost, na kterou poukazuje ve svých publikacích hned několik autorů (Foust 2005: 62; Hall 2001: 28; Ward 2002: 26–27), a to že tradiční i online médium by mělo mít specifické požadavky na obsah, formu, i strukturu sdělení. (tamtéž: 12)

¹⁷ Z propojování přímo vyplývá proces zvaný konvergence, kterým se rozumí šíření totožného obsahu různými formami kanálů, většinou pak u médií spadajících pod stejného vlastníka (McQuail 2009: 156).

2. Metodologie

2.1. Vymezení cíle a výzkumné otázky

Cílem této práce je zjistit, jaké pracovní postupy a rutiny uplatňují tvůrci obecních zpravodajů (redaktoři, členové redakční rady, aj.) během přípravy jednotlivých vydání. Výzkumným vzorkem jsou čtyři radniční periodika z mikroregionu Šternbersko – zpravodaje obcí Bělkovice-Lašťany, Bohuňovice, Dolany a Továř. Pro účely výzkumu poslouží metoda kvalitativních polostrukturovaných rozhovorů se zástupci jednotlivých radničních periodik.

V rámci polostrukturovaných rozhovorů budu využívat předem připravených otázek souvisejících s jednotlivými typy mediálních rutin, kterým se detailněji věnuji v teoretické části této práce (výběr témat, zdroje informací, tvorbu mediálního obsahu, organizaci práce v redakci, multimedializace obsahu). Výzkum tedy cílí na zachycení mediálních rutin redaktorů, a to z pohledu přístupu, využití v praxi a vlivu na fungování redakce.

Hlavní výzkumná otázka práce tedy zní: *Jaké pracovní postupy či rutiny využívají tvůrci obecních zpravodajů?* K zodpovězení hlavní výzkumné otázky mi pomohou i dílčí výzkumné otázky: *Jakým způsobem je rozhodováno o obsahu jednotlivých vydání zpravodaje? Jak je organizována práce v rámci redakce, případné rozdělení rolí a míra specializace členů redakční rady?* Další dílčí otázkou je také: *Jaký vliv měla na fungování obecního zpravodaje novela tiskového zákona z roku 2013?*

2.2. Kvalitativní výzkum

K získání potřebných dat je vhodné užití metod kvalitativního výzkumu. Zkoumaný vzorek je úzký (4 obecní zpravodaje) a zároveň velmi specifický, když doposud žádné z periodik nebylo podrobeno veřejnému výzkumu. Podle Renaty Sedlákové je cílem kvalitativních výzkumníků pojmout zkoumaný jev podrobně v celém jeho rozsahu a působení, včetně snahy uchopit jej komplexně a brát v zřetel i jeho kontext. Kvalitativní šetření tak poskytuje „značné množství údajů o několika jedincích.“ (Sedláková, 2014: 51), což považuji za důležitý předpoklad k dosažení stanoveného cíle výzkumu.

Jan Hendl ve své knize věnované kvalitativnímu výzkumu uvádí, že obecně uznávaný způsob, jak vymežit nebo provést kvalitativní výzkum neexistuje. Za negativní je považována definice metodologů Glasera s Corbinovou (1989), kteří tímto typem bádání označují ten výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických metod nebo jiných způsobů

kvantifikace. (in Hendl 2008: 47-48). Početná skupina autorů se ovšem proti této definici vymezuje, protože podle nich není kvalitativní výzkum založen pouze na absenci čísel. (tamtéž)

Volba kvalitativního šetření je z mého pohledu vhodnější nejen z důvodu množství zkoumaných témat a sledovaných jevů, ale také proto, s jakými daty oba typy přístupů pracují. Zatímco kvantitativní metody pracují zejména s *tvrdými daty*¹⁸, tak kvalitativní výzkum se zaměřuje na *data měkká*, jež mají obvykle podobu dlouhých slovních výpovědí nebo vyobrazení. „*To znamená zkoumat sociální realitu z pohledu samotných aktérů, v kontextu jejich života, jejich vlastním jazykem a v předem nestrukturovaných interpretacích.*“ (Sedláková 2014: 51.)

2.2.1. Polostrukturovaný rozhovor

K nejčastěji využívané metodě kvalitativního výzkumu se řadí technika polostrukturovaného rozhovoru, označovaného taktéž jako semistrukturovaný nebo řízený. Sedláková zmiňuje, že k úspěšné realizaci rozhovoru je potřebná příprava podkladů, tzv. scénáře, kdy zároveň platí, že připravované otázky nemají shodné znění jako otázky výzkumné. (Sedláková 2014: 209).

Hendl označuje polostrukturovaný rozhovor při pohledu na formu dotazování za určitou střední cestu. Ačkoliv se podle něj opírá o určitou osnovu a definovaný účel, tak současně nabízí velkou pružnost při získávání kýžených informací. (Hendl 2008: 164)

To potvrzuje i pohled Sedlákové: „*Tato poměrně podrobná příprava nebrání tomu, aby v návaznosti na průběh rozhovoru byly doplněny další otázky nebo některé upraveny čistě na základě aktuálního uvážení tazatele. Stejně tak je logické, že v rozhovoru nebudou položeny otázky, na které informant odpoví spontánně, aniž by se na ně tazatel ptal.*“ (Sedláková 2014: 211)

S tím souvisí rozdělení otázek na dva typy, tedy na ty předem připravené čili primární a otázky sekundární (sondážní), vznikající při realizaci samotného rozhovoru. Tazatel se skrze jejich položení může snažit o vhodné doplnění toho, co z úst respondenta zaznělo anebo ho podnítit k další výpovědi. Za podobným účelem může tazatel využít i mimiku a gestiku, díky

¹⁸ „*Kvantitativní data mají často numerický charakter nebo jsou na čísla převáděna a mluvíme o nich jako o datech tvrdých. Nejčastěji jsou výchozími datovými zdroji tzv. hromadná data, ať už v podobě agregovaných dat shromážděných průběžně nějakou institucí, získaná přímo pro dané šetření aplikací vybrané výzkumné techniky.*“ (Sedláková 2014: 51).

níž třeba naznačí respondentovi jeho zájem a výzvu k pokračování výpovědi (například mlčenlivým pokyvováním hlavou). (tamtéž: 211

2.2.2. Výzkumný vzorek

V rámci praktické části je výzkum orientován na čtyři radniční periodika územně spadající do mikroregionu Šternbersko. Výzkumný vzorek se konkrétně skládá ze Zpravodaje obce Bělkovice-Lašťany, Bohuňovického zpravodaje, Zpravodaje „Naše ves“ (obec Dolany), a Továřského zpravodaje. Vybrané zpravodaje vycházejí za obdobných podmínek, a kromě proměnných jako je formát zpravodaje, barva tisku, periodicita, či složení redakce je spojuje již i zmíněná příslušnost k mikroregionu.

Pro potřeby mého výzkumu jsem provedl celkem čtyři polostrukturované rozhovory, pokaždé s relevantní osobou dobře obeznámenou s prací na příslušném obecním zpravodaji. Ve všech případech se jednalo o aktivního člena redakce či redakční rady. Pokud cílíme na popis aktuálních trendů mediálních rutin, tak považuji výběr současných pracovníků za velmi důležitý. Tři z celkového počtu čtyř rozhovorů byly provedeny na podzim 2022, jeden z nich se uskutečnil už v létě stejného roku.

2.2.3. Medailony respondentů

Petr Komárek, šéfredaktor obecního zpravodaje Bělkovice-Lašťany

Vystudoval SOŠ Podnikání a obchodu v Prostějově, obor Marketingová komunikace a žurnalistika. Poté absolvoval bakalářské studium v oboru Žurnalistika na Katedře mediálních a kulturních studií a žurnalistiky Univerzita Palackého v Olomouci. V současné době studuje na stejné katedře magisterský obor Mediální studia se specializací na žurnalistická studia. Od dětství spolupracuje s lokálními a regionálními médii (Litovelské noviny, Olomoucký deník, Prostějovský deník, Prostějovský Večerník či Hanácké noviny). V současné době je také externím spolupracovníkem ČTK, redaktorem oficiálního webu hokejového klubu HC ZUBR Přerov, a podílí se také na vytváření obsahu webů 1. a 2. české fotbalové ligy, a je šéfredaktorem obecního zpravodaje v Bělkovicích-Lašťanech, kde také bydlí. Je také jedním ze spoluautorů knižních publikací Litovel – Hanácké Benátky, Prostějov – Hanácký Jeruzalém, a 90 let přerovského hokeje.

Činnost v obecním zpravodaji obce Bělkovice-Lašťany: Od roku 2020 redaktorem. Od začátku roku 2021 šéfredaktorem.

Kateřina Tomanov, členka redakční rady obecního zpravodaje Dolany

Vystudovala střední školu polygrafickou a při studiu na vysok škole pracovala v olomouck tiskárně v DTP studiu a na oddlení knihrny. V rámci své diplomov práce se věnovala působení reklamy na adolescenty. Po njak čas také navrhovala propagační materiály a dodnes spolupracuje s SDH Dolany v této činnosti. Co se tye obecního zpravodaje, npln její práce je sesbran pspěvky a fotografie upravit na potřebnou kvalitu a vytvořit z nich návrh zpravodaje, kter putuje na korekturu k dalším členům redakční rady, a poté, co je zpracována finální podoba zpravodaje, odesílá data k tisku. Je zodpovdn za sestavování spoleensk kroniky. Psn Źurnalistickch textů se ale nevenuje. V minulosti působila jako redaktorka v lokálním zpravodaji HANÁČEK. Źdn jin novinřsk aktivity v současnosti neprovozuje.

innost v obecnm zpravodaji obce Dolany: Od roku 2019 je členkou redakční rady.

Marta Šubrtov, místostarostka obce Tovř a členka redakční rady obecního zpravodaje

Je místostarostkou obce Tovř. Vystudovala vysokou školu v oboru zemědělství. Netaj se tm, Źe je člověkem bez jakýchkoliv literárních ambic. Tvorbu zpravodaje si vzala na starost, jelikoŹ se tohoto kolu po zvolen nového zastupitelstva v roce 2010 nikdo nechtěl zhostit. S prací na obecnm zpravodaji obce Tovř velkm dílem vypomáhá manžel paní Šubrtov, kter udává konečnou textovou podobu vším článkům a pln i další úkony při finalizovn podoby jednotlivých isel zpravodaje. Hlavn činností, jak sama paní Šubrtov uvádí, je především shromŹdn všch materiálů a informc, kter se ve zpravodaji mohou objevit. Nikdy neměla s Źurnalistickou profesí a činností nic společného.

innost v obecnm zpravodaji obce Tovř: Od roku 2010 je členkou redakce.

Michal Prutyszyn, redaktor obecního zpravodaje Bohuņovice

Při studiu Střední polygrafick školy získal první zkušenosti s činnostmi, kter později uplatnil při prací v redakci obecního zpravodaje. spšn vystudoval vysokou školu se zaměřením na učitelství pro SŠ. V patnácti letech začal pravideln navštvvovat obecn zastupitelstva, kde jej později oslovila radní a tehdeš šéfredaktorka zpravodaje, zda by se nechtěl podílet na jeho tvorbě. Od té doby je s malými přestávkami do vydávání zpravodaje v obci zapojen. Dle svých slov byl vŹdy aktivn zapojen do dění v obci a lákalo ho podílet se

na činnosti místní samosprávy. Z toho vyplynulo i jeho pozdější zapojení v zastupitelstvu obce, autorství několika webových článků o životě v obci apod. Jedna z věcí, kterou chtěl změnit, bylo jednostranné informování o obecním dění ze strany bývalého starosty obce, který používal zpravodaj spíše jako sebe prezentaci, než jako médium sloužící k produkci objektivních a vyvážených informací o komunálním dění. Žádné další novinářské aktivity neprovozuje.

Činnost v obecním zpravodaji obce Bohuňovice: Od roku 2008 je součástí redakční rady. Od roku 2012 šéfredaktor. Od roku 2018 už pouze jen v roli redaktora.

2.2.4. Představení zkoumaných obecních zpravodajů

Zpravodaj obce Bělkovice-Lašťany

- Vychází pravidelně od roku 2015
- Vychází třikrát až čtyřikrát do roka, záleží na zpracování vánočního čísla
- Vychází v nákladu kolem 600-700 kusů

Bohuňovický zpravodaj

- Vychází pod aktuálním názvem od roku 2012
- Vychází standardně čtyřikrát do roka
- Náklad posledního čísla zpravodaje byl 900 kusů, předtím byl po dlouhou dobu vydáván v nákladu 550 kusů

Zpravodaj „Naše ves“ (obec Dolany)

- Vychází pravidelně od roku 2007
- Vychází standardně čtyřikrát do roka
- Vychází v nákladu 1100 kusů

Továřský zpravodaj

- Vychází v nynější podobě od roku 2011
- Vychází dvakrát do roka, předtím byl vydáván pouze příležitostně
- Vychází v nákladu 230 kusů

2.2.5. Seznam okruhů polostrukturovaných rozhovorů

Osobní profil respondenta

Stručné představení (studium, práce, novinářská aktivita)

Délka působení v redakci zpravodaje

Hlavní náplň práce

Novinářská aktivita (minulost/přítomnost)

Výběr témat

Kritéria pro výběr témat

Rozhodující faktor pro výběr události

Nejčastěji zpracovávaná témata vámi osobně

Cílová skupina čtenářů

Regulace přispěvovatelů

Zdroje informací

Nejčastěji využívané zdroje

Kritéria pro výběr zdroje

Míra užití vlastních a cizích zdrojů

Využití internetových zdrojů

Zpětná vazba čtenářů

Tvorba mediálního obsahu

Dodržování žurnalistických žánrů

Finální slovo při schvalování podoby článků

Prostor ve zpravodaji

Grafické zpracování

Úloha fotografie

Organizace práce v redakci

Složení redakčního týmu

Rozdělení rolí v rámci redakce

Redakční porady

Obsah redakční porady

Termíny uzávěrek

Spolupráce s okolními radničními periodiky

Multimedializace obsahu

Prezentace zpravodaje na internetu

Zodpovědná osoba

Rozdíl mezi tištěnou a elektronickou verzí

Důležitost sdílení přes internet

Novela tiskového zákona 2013

Vliv na tvorbu (obsah) zpravodaje

Názor respondentů na novelizaci

Zkušenost z praxe

3. Analytická část

3.1. Výběr témat

V případě radničních periodik hraje správně zvolená strategie při výběru témat důležitou roli. Hlavní cíl by měl být podle znění tiskového zákona jasný – přinášet objektivní a vyvážené informace všem občanům potažmo čtenářům. Ovšem nejedná se jen a pouze o věci správní povahy vycházející z obecního úřadu nebo z úst starosty. Vzhledem k nízké periodicitě oproti tradičním médiím, kdy radniční periodika obvykle vycházejí jen párkrát do roka, je smyslem autorů čtenáře zaujmout a získat. Toho můžou tvůrci zpravodajů docílit promyšlenou volbou témat, která se ve zpravodaji rozhodnou zpracovat.

Jak z výpovědí mých respondentů vyplývá, i tvůrci radničních periodik často odkazují na základní zpravodajské hodnoty: blízkost, dopad na čtenáře, aktuálnost, časový rozměr události... Na tom, že nejzásadnějším kritériem při výběru témat je nějaká ze základních zpravodajských hodnot, se shodují zástupci bělkovického, dolanského, i tověřského zpravodaje. *„Hlavním kritériem při výběru témat, která budou zveřejněna ve zpravodaji, je vždy jejich souvislost s obcí Dolany, a to zejména s jejím fungováním jako územním samosprávným celkem.“* (Tomanová, 5) Prvek lokálnosti zmiňuje ve své odpovědi i šéfredaktor bělkovického zpravodaje Petr Komárek: *„Dá se říct, že témata, o kterých píšeme, se musí vyznačovat nějakou blízkostí k občanům, to znamená, že to musí být téma nejčastěji přímo z obce anebo z blízkého okolí obce, zkrátka, aby to s obcí mělo nějakou souvislost. Jako příklad uvedu třeba hrad Tepenec, lokace blízka obci, zajímavá dostatečně na to, aby se o ní napsalo.“* (Komárek, 5) Podle Komárka je důležité při výběru témat myslet i na určitou nadčasovost tématu, to znamená, aby byl příspěvek pro čtenáře zajímavý i třeba na delší časový úsek a nebyl v době vydání zpravodaje už irelevantní. V té souvislosti zmiňuje například změnu územního plánu, či svoz popelnic. (Komárek, 5)

Určující kritéria zmíněná z úst respondentů korespondují do značné míry s chápáním McQuiala, který za nejdůležitější faktory, které mají vliv na konečný výběr témat, označuje položky „lidé“, „místo“ a „čas“, obvykle působící v nějaké kombinaci a vzájemném propojení.

Odlíšnou strategii při výběru témat používají v redakci bohuňovického zpravodaje. Jak uvádí Michal Prutyszyn, v redakci jsou zvyklí na dlouho zavedené principy dokola se opakujících rubrik, do nichž následně vytvořené či došlé příspěvky zařazují. Výčet témat,

se kterými v redakci pracují, je tak podle něj víceméně neměnný a má ustálený charakter. „*My se dost orientujeme na stálé rubriky a podle toho zařazujeme i příspěvky. První stálý příspěvek je slovo starosty, ten napíše nějaké aktuální sdělení a zprávu občanům, součástí toho je pak i aktuální usnesení rady, informace z úřadu, třídění odpadu, výjimečně třeba i slovo zastupitelů. Další část je věnovaná spolkům a organizacím.*“ (Prutyszyn, 5)

O existenci určité šablonovitosti při utváření obsahu hovořila i Kateřina Tomanová, jež avizovala, že množství témat se každoročně opakuje. „*[...] například oznámení týkající se odpadového hospodářství, různých poplatků, hřbitova, a podobně.*“ (Tomanová, 5)

Shoemakerová a Reese (1996: 104) zmiňují v souvislosti s rozhodováním novináře, co pustí pomyslnou bránou, i otázku „co uspokojí příjemce, respektive publikum?“ Pokud bychom vycházeli z předpokladu, že tvůrci obecních zpravodajů pracují s neznámým publikem a nemají zpracovanou analýzu typologie svých čtenářů, tak se stává hledání „uspokojivého“ obsahu dosti obtížným úkolem. V reakci na moji otázku, zda se snaží výběrem témat zacílit na určitou skupinu čtenářů, všichni respondenti uvedli, že s takovým přístupem nepracují. Naopak se shodují v tom, že stěžejním zájmem je oslovit co nejširší okruh čtenářů a nabídnout jim srozumitelný obsah, který zaujme. „*Cílem vždy bylo, aby to zaujalo co nejvíce lidí, aby si tam každý našel aspoň něco. Aby si tam své čtení našly babičky, ale zároveň i mladí lidé. Občané napříč věkovými skupinami mají samozřejmě jiné zájmy a ocení jiné věci, ale obecně se dá prostě říct, že cílíme na co nejširší okruh čtenářů. Setkali jsme se už ale i s tím, že často sdílíme příspěvky, které moc lidí nezajímá. Na nějaký čas jsme například vyřadili společenskou rubriku, ale poté jsme se setkali s názorem, že to tam chybí. Takže jsme se to k nadcházejícím vydáním rozhodli opět vrátit zpátky.*“ (Prutyszyn, 6)

Stejný přístup potvrzuje i Marta Šubrtová z tověřské redakce, kde do určité míry pracují se známou skladbou čtenářského publika. „*Snažíme se, aby byl zpravodaj srozumitelný všem. Takže necílíme přímo na nějakou určitou skupinu lidí, i když se dá třeba z ohlasů lidí vyvodit, že nejvíce se ke zpravodaji vyjadřují senioři, a tak bychom ten obsah mohli uzpůsobit více jim.*“ (Šubrtová, 6)

Jak už jsem popsal v kapitole 1.2.1., tak v souvislosti s výběrem témat je často zmiňován pojem „gatekeeper“, v anglickém překladu hlídač brány, jehož úkolem je třídit množství zpráv a následně učinit rozhodnutí, která z nich pomyslnou bránou projdou a dostanou se k veřejnosti. Kromě vlastní tvůrčí činnosti redakce zpravodajů často pracují i s texty, které jim byly zaslány například poštou či emailem. Může se jednat o různé typy

organizací, zájmové spolky nebo dopisovatele z řad občanů. Plyne to z výpovědí všech čtyř dotazovaných, kteří uvádějí, že příspěvkem může přispět takřka každý a je až na posouzení redakce, zda se poté příspěvek zveřejní, či nikoliv.

Snahu externích dopisovatelů vítá i Petr Komárek, který si za dobu svého působení v redakci nepamatuje, že by byl nějaký příspěvek předem odmítnut, aniž by se na tom shodla redakční rada. *„Přispívat může kdokoliv, kdokoliv z občanů obce. Nestalo se mi, že bych odmítl nějakého přispěvatele. Nemusíme každopádně zveřejnit všechny příspěvky, at' už z důvodu prostoru ve zpravodaji, aktuálnosti příspěvku, jeho zajímavosti. Ale snahu o příspěvek může vytvořit každý – spolky, zastupitel, zástupce školy apod. Snahu občanů přispívat vítáme.“* (Komárek, 9) Zároveň zmiňuje absenci jakýchkoliv pevných pravidel pro zveřejnění příspěvku. Podle něj se v redakci ctí základní hodnoty – pravdivost, relevance tématu, text bez vulgarit.

Bohuňovický zpravodaj má na druhou stranu naopak přesně definovaná pravidla pro zveřejnění příspěvků at' už ze strany zastupitelů, zájmových spolků, či příspěvkových organizací. Pravidla nazvaná „Zásady pro vydávání bohuňovického zpravodaje“ byla zveřejněna v červnu roku 2022. Michal Prutyszyn ale konstatuje, že od doby, co vzešla tato pravidla v platnost, byly uveřejněny takřka všechny došlé příspěvky. *„Měli jsme dlouhou dobu nějaká interní pravidla, ke konci volebního období jsme ale na stránkách obce zveřejnili nová pravidla s názvem Zásady pro vydávání bohuňovického zpravodaje. Jsou tam zmíněny věci jako obsahové a tematické zaměření zpravodaje, jak probíhá příprava jednotlivých vydání, anebo jakým způsobem je rozhodováno o zveřejnění příspěvků a případných nároků na sdílení odpovědi a podobně. Je to hlavně kvůli tomu, co jsme zažili před lety, kdy tu bylo mnoho neshod mezi vládoucí stranou a opozicí, což vedlo k několika kritickým a názorovým článkům na různé osoby. Většinou jsme ale v redakční radě rozhodli, že co přišlo, to otiskneme.“* (Prutyszyn, 9)

3.2. Zdroje informací

Práce v redakci radničního periodika je specifická i v přístupu ke zdrojům. Redaktoři jsou ve většině případů odkázáni sami na sebe a jejich vlastní práci. Obsah radničních periodik je možno do značné míry považovat za jedinečný, jelikož se tam objevují informace o událostech a tématech příznačných pro konkrétní samosprávný celek. Činnost redaktora radničního periodika se tak diametrálně odlišuje od činnosti novináře ve veřejnoprávním médiu, jenž může využít nejrůznější zpravodajské servery a agentury.

V teoretické části věnované zdrojům jsem uvedl definici Leona Sigala, jenž mezi tři základní typy komunikačních kanálů zařadil rutinní, iniciované a neformální. Z výpovědí respondentů vyplývá, že redakce obecních zpravodajů jsou největší měrou odkázané na iniciované zdroje vycházející z vlastní činnosti samotného redaktora. Sigal nimi rozumí redaktorem iniciované rozhovory, vlastní analýzy a samozřejmě účast na akcích.

Takové zdroje je vhodné v případě lokálních médií (někdy až hyperlokálních) označovat jako *primární zdroje*¹⁹.

Jak důležitou roli hrají primární zdroje, zmínili ve svých výpovědích všichni čtyři dotazovaní. Michal Prutyszyn v případě fungování bohuňovického zpravodaje uvedl, že redakce byla po dlouhá léta odkázána výlučně na vlastní činnost. „*No, dříve to tu fungovalo vyloženě na tom, že co si člověk neudělá sám nebo nesežene sám, tak to nebylo. Takže primárně to byly vlastní zdroje. Ted' se nám ale do tvorby daří víc zapojovat i ty dopisovatele spolků a organizací, takže nám tím do jisté míry usnadňují práci.*“ (Prutyszyn, 12)

Že míra užití primárních zdrojů převažuje, potvrzuje i Petr Komárek. Podle něj je to zapříčiněno povahou zpravodaje, kdy informují zejména o lokálních událostech. Prolínání zdrojů ale nevyklučuje, a to především díky spolupráci s obecním úřadem a starostou obce. „*Při tvorbě ale občas dochází i ke kombinaci zdrojů, a to například když starosta dodává nějaké podklady jako přílohy a fotografie. S cizími zdroji pracujeme také, ale ne v takové míře.*“ (Komárek, 12) A zatímco některá periodika kromě iniciovaných zdrojů využívají ty ostatní velmi sporadicky, tak v případě dolanského zpravodaje Naše ves se dá mluvit o srovnatelném podílu při použití vlastních zdrojů a těch cizích. Podle Tomanové se ve zpravodaji často objevují články dodané obecními spolky či zájmovými organizacemi. Zdrojem informací je i jeden dlouholetý dopisoval, který v obci pobýval – věnuje se totiž článkům týkajících se historie Dolan. (Tomanová, 12)

Jak jsem uváděl v předchozí kapitole *Výběr témat*, v některých případech se materiál dostane k redaktorům zpravodaje i díky aktivitě dopisovatelů či zájmových spolků. V případě spolků můžeme hovořit o možnosti sebeprezentace. Takový typ zdroje popisuje Herbert Gans, podle kterého se informační zdroj dostane do novinářova selektivního procesu až poté, co se mu sám nabídne. O činnosti místních dopisovatelů zejména z řad zájmových spolků hovoří i Michal Prutyszyn z bohuňovického zpravodaje, který v té souvislosti připomíná i častou

¹⁹ Primární zdroje – ty, které novinář sám osloví (osobně, telefonicky, e-mailem atd.), dále to jsou tiskové zprávy a dokumenty (Čuřík 2014: 36)

spolupráci se starostou, jenž se do činnosti redakce také sám zapojoval. „[...] *Zajímavým zdrojem je třeba jeden pán z Čech, co tu kdysi bydlel, ten z vlastní vůle psával články o historii obce a dalších zajímavostech, které třeba moc lidí nezná.*“ (Prutyszyn, 10)

Ne každý zdroj ale může být tím vhodným, a proto je k jejich výběru potřeba kriticky nahlížet. Tento názor zastává především Petr Komárek, který za základní podmínku stanovuje relevantnost a důvěryhodnost zdroje. Zároveň také zmiňuje nutnost zdroje uvádět. „*Nejsme nějaké investigativní médium čili naší snahou je zdroje jmenovat. Zdroj by měl mít k té informaci či události nějaký vztah. Informace by neměly být zavádějící, právě naopak by měly být úplné a pravdivé. Naší snahou je získávat vyvážené informace, prezentovat názory všech zúčastněných stran.*“ (Komárek, 11) Někdy je dostatečným kritériem pouhé posouzení uvnitř redakčního týmu: „*Spíše sázíme na čistě subjektivní posouzení vhodnosti či nevhodnosti daného zdroje.*“ uvádí Marta Šubrtová.

Alternativním zdrojem může být případně i internet, kde se poměrně častému výskytu těší různá obecní fóra, na nichž mohou občané svobodně diskutovat. Využití internetu jako dalšího potenciálního zdroje informací zmínili ve svých odpovědích všichni dotazovaní, podle nich ale na tento typ zdroje příliš spoléhat nelze a ani k tomu v redakci nesměřují. „*Je pravda, že když nahlížím na nějaké zápisy z rad apod., tak se spoléhám i na internetové zdroje, konkrétně tedy webové stránky obce. Snažím se ale soustředit především na ty relevantní a ověřené internetové zdroje, které už jsou prověřené*“ (Komárek, 13) V podobném duchu na využití internetu pohlíží i v redakci tověřského zpravodaje. „*V omezené míře pak čerpáme z veřejně dostupných zdrojů, jako jsou internet a knižní publikace. Na nějaké diskuse na sociálních sítích a podobně nespolehnáme a nereagujeme na ně.*“ (Šubrtová, 13)

3.3. Tvorba mediálního obsahu

Radniční periodika mohou být nositelem různých mediálních obsahů. Vycházím především z vlastní zkušenosti, provedených rozhovorů v rámci mého výzkumu a také možnosti srovnání s dalšími, v této práci nezmíněnými radničními periodiky. Jedním z typických znaků radničních periodik je zcela jistě neukotvenost ve smyslu použitých stylů a žánrové zařaditelnosti. Ze zpravodajů často nelze vyčíst, zda se spíše orientují na zpravodajský styl nebo ten publicistický. Nežrádka se tyto dva styly také prolínají. Autory textů jsou totiž ve velké míře amatéři, zapálení nadšenci, nebo i lidé s nulovými novinářskými ambicemi, kterým činnost v redakci tak trochu „spadla do klína“. Jinak tomu není ani

v případě mých respondentů, kde se na vzorku čtyř osobností mísí celá řada zkušeností, vlastností a předpokladů.

Mezi základní žánry, jež se v radničních periodikách objevují, můžeme s jistotou zařadit zprávu, reportáž, rozhovor. K dodržování žánrů ale každá ze zkoumaných redakcí přistupuje dle vlastního uvážení. „*Snažíme se (dodržovat žurnalistické žánry, pozn.). Většinou jsou použitými textovými žánry zpráva nebo rozšířená zpráva, rozhovor, story, nebo něco na pomezí komentáře. Často se texty generalizují na články, protože stojí na pomezí více žánrů. Snahou ale je, aby obsah vypadal co nejvíce profesionálně, což se daří díky mému osobnímu zájmu a studiu žurnalistiky*“ (Komárek: 15) Podobně tomu je v i v redakci dolanského zpravodaje Naše ves, kde se podle Tomanové uplatní zejména různé formy zprávy a rozhovoru. Další konkrétní žánry ale ve velkém využívány nejsou. (Tomanová, 15)

Volnější rétoriku ve spojitosti s žánry volí redaktori bohuňovického zpravodaje, kde se k formálnějšímu uchopení textu svolí až ve chvíli, kdy se jedná o nějaké významnější téma, vycházející například z usnesení zastupitelstva nebo události přesahující územní samosprávný celek. „*Dodržování žurnalistických žánrů je spíše volnější. Pokud je nějaké větší téma, jako je třeba třídění odpadů, volby a další, tak se snažíme článek formulovat trochu seriózněji. Striktní dodržování žánrů ale neuplatňujeme. Odvívá se to i od toho, že často nám články zasílají dopisovatelé ze spolků, a než abychom je třeba celé přetvářeli a uzpůsobili je vyloženě nějakému žánru, tak raději vsadíme na autentičnost a článek ponecháme v původním znění.*“ (Prutyszyn, 15)

Otázku finální podoby textů včetně věcné správnosti či gramatické korektnosti řeší každá z redakcí po svém. Nejvíce z uvedených odpovědí vybočuje redakce bělkovického zpravodaje, v níž má, na rozdíl od ostatních, poslední slovo šéfredaktor. „*Texty se snažím jako šéfredaktor pročitat. [...]. Finální podobu z hlediska jazykové správnosti udává paní Motlová, z hlediska nějaké obsahové a žurnalistické formy jsem to já jako šéfredaktor. Kontrolu provádím také já.*“ (Komárek, 16)

U zbylých tří zpravodajů, tedy u zpravodaje Naše ves, bohuňovického zpravodaje a tověřského zpravodaje, kontroluje finální podobu článků a další náležitosti starosta obce, obvykle ve spolupráci s jednou z pracovnic obecního úřadu. „*Momentálně to bývá tak, že šéfredaktorka paní Dokoupilová chodí za starostou obce a jeho sekretářkou a tam konzultují tu finální podobu. Jde hlavně o to, aby tam byly všechny informace, co tam mají být z pohledu starosty.*“ (Prutyszyn, 16) V souvislosti s tím redaktor bohuňovického zpravodaje také

dodává, že byla snaha najmout osobu ke kontrole jazykové úrovně psaných textů, ale k dohodě nedošlo, a tak režim zůstává neměnný. Stejně tomu tak je i v případě dolanského zpravodaje, kdy Tomanová uvádí, že schválení finální verze projde přes starostu obce. Jeho úkolem společně s další úřednicí je pak posouzení srozumitelnosti textů, věcné správnosti, či vhodnosti formulací.

U většího vzorku radničních periodik je také možné sledovat trend opakujících se rubrik. Mezi ty nejobvyklejší patří například úvodní slovo starosty, zprávy z usnesení zastupitelstva potažmo rady obce, články o činnosti spolků, nebo společenská kronika. Z toho plyne skutečnost, že lidé v redakci obvykle pracují s nějakým předpokládaným formátem, počtem stran a také limitovaným prostorem. V případě všech dotazovaných to ale redakci nečiní problém. „*Ne, nic takového stanoveno nemáme (předem stanovená délka textů, pozn.). U nás je to hodně založeno na předchozí zkušenosti a nějaké zvyklosti, že většina dopisovatelů už ví, co se od nich očekává a toho se taky drží.*“ (Tomanová, 17) V případě bělkovického zpravodaje obsah kumuluje šéfredaktor Petr Komárek: „*Problém s vymezeným prostorem obvykle není. Místo se zpravidla najde, buď se něco pokrátí, umaže se fotka, nebo se v krajním případě nějaký článek rozdělí do dvou různých čísel, ale to se musí jednat o nějaké stěžejní téma a nadčasovou událost.*“ (Komárek, 17)

Grafická úprava, respektive editorská činnost v redakcích většinou spadá na jednu zvolenou osobu. Dvě z oslovených redakcí (Bělkovice-Lašťany, Bohuňovice) využívají pro grafické zpracování online prostředí od společnosti FunPrint, která v případě obou zpravodajů zajišťuje realizaci tištěného vydání. „*Díky tiskárně FunPrint používáme online editor od této společnosti. Tam je to dělané tak, že veškerou činnost zvládá paní Dokoupilová, která se s tím sama naučila pracovat.*“ (Prutyszyn, 18) Stejný program používají i v Bělkovicích-Lašťanech: „*Používáme speciální program od společnosti FunPrint, ve kterém lze jednotlivá čísla editovat, než jsou odeslána do tisku. Momentálně se o tuto činnost starám právě já.*“ (Komárek, 18) Zbylé dvě redakce (zpravodaj Naše ves, továřský zpravodaj) pro tyto potřeby volí software dostupný na internetu – Adobe InDesign a Adobe Photoshop. Zatímco v dolanském zpravodaji se této činnosti věnuje více osob najednou, u továřského zpravodaje redakce spolupracuje s Michalem Šubrtem, jenž má s editováním zkušenosti a je filologem s redakční praxí. (Šubrtová, 17)

Součástí mediálního obsahu jsou i fotografie. Z vyjádření všech respondentů lze vyčíst, že fotografie plní v rámci obsahového složení stěžejní roli. Ovšem ne vždy má redakce

fotografii k dispozici. „*Fotografie určitě hrají významnou roli. Pokud máme k dispozici dostatečně kvalitní fotografii z nějaké akce či události, tak ji ve většině případů i použijeme.*“ (Šubrtová, 19) Důležitost fotografií dokládá i Petr Komárek, který by ideálně viděl nějaký snímek u každého článku. „*Snažíme se ke každému textu alespoň jednu fotografii zařadit. Fotky jsou esteticky příjemné z pohledu čtenáře a lépe dokreslují to, o čem se v samotném textu píše. Můžou mít i propagační prvek. Čím lepší a kvalitnější fotografie, tím lépe.*“ (Komárek, 19) Jelikož ani jedna z redakcí vlastního fotografa nemá, tak je často původ fotografií amatérský, čemuž někdy odpovídá i kvalita. Poté je již na zvážení redakce, zda fotografii použijí, či nikoliv. „*[...] Většinou musíme spoléhat na amatérské snímky od jedinců, které pro tyto účely oslovíme.*“ (Šubrtová, 19)

3.4. Organizace práce v redakci

Většina mediálních organizací funguje díky činnosti větší skupiny lidí, ve které jsou jasně dané role a případně i hierarchie. Nejinak tomu je i v případě všech čtyřech zkoumaných obecních zpravodajů, ačkoliv počty členů v jednotlivých redakcích jsou velmi nízké.

Redakční rada Zpravodaje obce Bělkovice-Lašťany se skládá celkem ze čtyř členů, kdy jedním z nich je i starosta obce Tomáš Němčic. Petr Komárek odůvodňuje jeho účast v redakci tím, že je podle něj důležité, aby členem redakce byl i nějaký vysoký obecní zastupitel. (Komárek, 20) V rámci redakce můžeme sledovat i určitou existenci rolí, do níž jsou členové pasováni na základě jejich osobnostních rysů, činností a vlastností. Hlasováním redakční rady byl v roce 2021 šéfredaktorem zvolen Petr Komárek. Součástí redakce je i paní Motlová, která je korektorkou a nepřispívá žádnými články. Posledním členem jsem já, autor této práce.

Oficiální složení redakční rady bohuňovického zpravodaje čítá pouze dvě osoby. Tou je kromě mého respondenta a současně redaktora Tomáše Prutyszyna i šéfredaktorka a knihovnice obecního úřadu v Bohuňovicích paní Eva Dokoupilová. Za dalšího člena redakce se dá podle Prutyszyna považovat i sekretářka obecního úřadu, která se často podílí na kontrole finální podoby zpravodaje, a to za účasti starosty obce. Tomáš Prutyszyn byl během svého dlouholetého působení v redakci obecního zpravodaje i v pozici šéfredaktora, nyní ale z časových důvodů v této pozici už nefiguruje. Šéfredaktorka Dokoupilová se kromě psaní textů věnuje i grafické úpravě, jinak však žádná specifika v oblasti rozdělení rolí a tvorby nepanují.

Stejně jako v Bělkovicích-Lašřanech, tak i v případě dolanského zpravodaje Naše ves figurují v redakční radě čtyři osoby. Jsou nimi starosta obce Rudolf Pečina, tajemnice Martina Nerudová, grafička Marie Stružková a má respondentka Kateřina Tomanová, referentka (matrikářka) obecního úřadu. Podle ní se o rozdělení rolí příliš hovořit nedá. „*Ani témata podle odvětví si nerozdělujeme. Jsme v podstatě na úrovni malé obce, takže starosta píše pravidelný úvodník, dále články týkající se chodu obce jako jsou investiční činnost a podobně. Tajemnice zpracovává usnesení rady a zastupitelstva obce. Já z pozice matrikářky sestavuji společenskou rubriku a kontaktuji pravidelné přispěvatele.*“ (Tomanová, 21)

V určitém hybridním složení funguje redakční rada Tověře, obce, která je ze čtyřech vybraných suverénně nejmenší co do rozlohy i počtu obyvatel. Podle Marty Šubrtové funguje redakce v pevném i volném složení najednou. „*Stálým členem jsem já jakožto shromážditel zdrojů a informací a potom můj manžel, který dává zpravodaji jeho finální textovou a grafickou podobu. Volnou složkou jsou pak příležitostní, nepravidelní dopisovatelé, kteří jsou vždy uvedeni v tiráži každého čísla zpravodaje.*“ (Šubrtová, 20) Role uvnitř redakce rozdělené žádným způsobem nejsou, a to včetně absence šéfredaktora.

Z provedených rozhovorů a výše uvedených výpovědí lze konstatovat, že mnou uvedené rozdělení do tří základních úrovní (první linie, střední stupeň a vrcholný management) od Shoemakerové a Reese v rámci teoretické části (kapitola 1.2.4. *Organizace práce v redakci*) je v podmínkách mnou zkoumaných obecních periodik z velké míry neuplatitelné. Mezi členy redakce se takřka nedělají rozdíly a existence rolí je spíše symbolická.

Důležitým aspektem při tvorbě jakéhokoliv mediálního obsahu vycházejícího z nějaké mediální organizace je komunikace mezi členy redakce. Ta probíhá na úrovni radničních periodik různými způsoby. Jedním z nich jsou i redakční porady.

Jedinou redakcí, jež dbá na uskutečňování redakčních porad před vydáním každého čísla zpravodaje, je ta bělkovická vedená Petrem Komárkem. „*Redakční porady probíhají s dostatečným časovým předstihem před vydáním nového čísla zpravodaje. Minimálně jednou před dokončením každého čísla zpravodaje, to znamená třikrát až čtyřikrát do roka. Scházíme se v obecní knihovně. Radu svolávám já jako šéfredaktor.*“ (Komárek, 22)

Odlíšný přístup volí jak redakce bohuňovického zpravodaje, tak i redakce zpravodaje Naše ves, jimž obecní zpravodaj vychází stejně jako v Bělkovicích-Lašřanech každé čtvrtletí.

Tomanová uvádí, že redakční porady v podstatě neprobíhají a veškerá nutná komunikace probíhá emailem nebo telefonicky. (Tomanová, 22) Ke stejnému pojetí tihnou i v bohuňovickém zpravodaji. „*Redakční porady probíhají více online. Ke každému číslu se porada nutně neuskuteční. Záleží to od čísla, různí se to. Voláme si, online, setkáme se v knihovně, ale tím, že je podoba dalšího čísla online dostupná na Funprintu, tak vidíme ten aktuální stav a upravujeme to průběžně. Nyní si vyžádal přístup i starosta, který dokonce do posledních dvou čísel přidával obsah přes FunPrint už sám.*“ (Prutyszyn, 22)

Obsahem redakčních porad je, pokud se uskuteční, především obsahová podoba následujícího čísla. Většinou se diskutují stěžejní témata, jež nesmí v příslušném čísle zpravodaje chybět, určí se termín uzávěrky daného čísla a další. S poradami pracují i v redakci tověřského deníku, jenž vychází pouze dvakrát do roka. „*Máme určena témata pro dané období, v zimě především plány v novém roce, investice, zveřejnění místních poplatků, svozových kalendářů. Na jaře a v létě pak informovanost o proběhnuvších akcích, pozvánky na obecní události, především ale aktuality o dění v obci [...].*“ (Šubrtová, 23)

O důležité mediální rutíně jsem se zmínil v předchozím odstavci. Mám tím na mysli uzávěrky neboli pevně stanoveného termíny pro dokončení práce. Každý z respondentů mi zvyklost používání uzávěrek ve své odpovědi potvrdil. Dva ze čtyř zpravodajů dokonce uvádějí termín uzávěrky nadcházejícího vydání v tiráži aktuálního čísla. Jsou nimi zpravodaj Naše ves a bohuňovický zpravodaj.

Pro většinu redakcí je termínem uzávěrky přibližně týden před předpokládaným termínem tisku. Ne vždy se ale uzávěrky daří dodržovat. „*Náš zpravodaj vychází čtyřikrát ročně, vždycky každé čtvrtletí jedno vydání. Takže uzávěrky máme stanovené u každého čísla přibližně měsíc před koncem čtvrtletí. Ne vždy se to ale podaří dodržet a potom to musíme třeba na poslední chvíli trochu honit.*“ (Tomanová, 24) Benevolentní přístup volí i šéfredaktor Petr Komárek: „*Jsme ale benevolentní a snažíme se vyjít vstříc i při překročení stanoveného data. Ale snažíme se stanovenou uzávěrku co nejvíce dodržovat, což platí zejména pro redaktory.*“ (Komárek, 24)

3.5. Multimedializace

Výsledné radniční periodikum nemusí mít pouze tištěnou formu. Množství vydavatelů se uchyluje k překlápění obsahu i na webové prostředí (obvykle webové stránky obce). Zpravodaje totiž vychází v omezeném nákladu a poptávka po nich někdy může být natolik

velká, že se ne na každého dostane. Aby tomu vydavatelé mohli předcházet, často připravují obsah i v elektronické verzi.

Každý z respondentů mi v odpovědi potvrdil, že se tak děje i v případě jejich obecního zpravodaje. Jednotlivá čísla jsou takřka ihned sdílena i na internetu, konkrétně právě na webové stránce obce, a tím vzniká dá se říct archiv, který je dostupný kdykoliv a komukoliv.

„Každé vydání zpravodaje umísťujeme na webové stránky obce ve formátu PDF, a to pro větší přehlednost, dohledatelnost a možnost si informace k danému období přečíst i po letech.“ (Šubrtová, 29) Tomáš Prutyszyn z redakce bohuňovického zpravodaje zmiňuje, že „proklik“ na nejnovější číslo zpravodaje umísťují i na facebookové stránky obce. *„Když je otisknuto a expedováno nové číslo, tak současně se to vydá online na stránkách obce. Máme to teď nově i s listováním stránkami, proběhla určitá modernizace online vydání. Na Facebooku obce potom sdílíme proklik na online verzi.“*

Nejpočetnější je archiv dolanského zpravodaje Naše ves, jehož poslední dostupné číslo na webových stránkách obce se datuje až k roku 2007. Do roku 2007 sahá i archiv na webových stránkách obce Tověř, ovšem počet celkových vydání zpravodaje je i k menší periodicitě znatelně menší.

O vložení na webové stránky se většinou stará některá z pracovníků obecního úřadu. Překlápění obsahu z tištěné formy do elektronické pak mají na starost buď samotní členové redakce, nebo se o to postará firma zajišťující tisk zpravodaje. *„Stará se o to především společnost FunPrint, která zpravodaji dává definitivní elektronickou podobu. O vkládání obecního zpravodaje na webové stránky obce se stará některý ze zaměstnanců obecního úřadu. Konkrétní osobu ale nevím.“* (Komárek, 30) Bohuňovický zpravodaj v některých případech umísťoval na web i starosta obce. *„Aktuálně se o to stará paní sekretářka obce, předtím jsem to tam dával já. Někdy předtím asi i klidně i sám starosta.“* (Prutyszyn, 30)

Mediální obsah elektronické verze je v drtivé většině případů shodný s verzí tištěnou. Michal Prutyszyn pouze v této souvislosti uvedl, že tím, že se zpravodaj překlápí do elektronické verze až po vydání té tištěné, je možnost opravy případné chyby v článku a podobně. K této situaci ale dochází podle něj zřídka. (Prutyszyn, 31)

Při mé otázce, zda se dá srovnat míra důležitosti vydávání tištěné verze s tou elektronickou, se názory různily. I když zřejmě stále převládá názor, že tištěná verze je ta stěžejní a lidé ji mají více v oblibě, sdílení zpravodaje i přes internet nelze opomínat. *„Rovněž*

máme informaci, že rodáci, kteří třeba už v obci roky nežijí, zpravodaj na webu sledují. Máme radost, když víme, že se zpravodaj dostane i k lidem žijícím v Kanadě či Německu, kteří se o dění v obci stále zajímají.“ (Šubrtová, 32) Online verze je podle Tomáše Prutyszyna oblíbená mezi mladší generací. *„Můj názor je, že lidé upřednostňují tu tištěnou verzi. Ale spousta lidí, hlavně mladší generace, ocení i tu online. Vím třeba o zdejším faráři, který mi kdysi říkal, že z té internetové verze sdílené na webu čerpal nějaké informace.“* (Prutyszyn, 32)

3.6. Tiskový zákon

Náležitostí tiskového zákona jsem se věnoval již v rámci teoretické části (kapitola 1.1.3. *Tiskový zákon*). Všechna zkoumaná radniční periodika v rámci mého výzkumu splňují podmínky toho, aby se na ně tiskový zákon vztahoval. Jsou se zněním zákona obeznámeni redaktoři? Setkali se s nějakým případem v praxi? I to byly jedny z otázek v rámci provedených rozhovorů.

Ze čtyř oslovených respondentů se se zněním a uplatněním zákona v praxi setkal Tomáš Prutyszyn z bohuňovického zpravodaje. Jak uvádí, zákon měl dříve načtený dopodrobna. Bylo to zapříčiněno zejména situací v obecním zastupitelstvu před pár lety, kdy byla situace na radnici napjatá a jak sám říká, „spousta lidí se tímto zákonem oháněla“. Opoziční zastupitelé tehdy uplatňovali právo na zveřejnění odpovědi, dožadovali se publikování článků, jež byly často mířeny na některou z osob v zastupitelstvu, a podobně. *„Potom se třeba někdo cítil dotčený nějakým článkem, tak jsme to museli zase řešit a třeba vysvětlovat, že nemáte právo na tři stránky ale jenom na jednu a podobně. V minulosti tady lidé po sobě celkem šli a potom se tu kolem sebe oháněli paragrafy. I proto jsme předtím dost dbali na ty formální náležitosti, co se týče vydávání příspěvků a zveřejňování různých odpovědí.“* (Prutyszyn, 26 a 27)

Obeznámen s tiskovým zákonem je i šéfredaktor bělkovického zpravodaje Petr Komárek. *„Se zněním tiskového zákona jsem obeznámen z vlastní vůle, a to díky dlouholetému studiu na vysoké škole, takže vím, co zhruba se vyžaduje.“* (Komárek, 26) V praxi se ale zatím neseťkal s nějakým případem dotýkajícím se tohoto zákona. *„Snažíme se zveřejňovat vše co lze, co kdo pošle, tak, aby každý dostal prostor. Nikomu se nebrání v tom, aby byl příspěvovatelem. Naší snahou je zveřejňovat i opoziční názory nevládnoucí strany.“* (Komárek, 27)

V redakci tověřského zpravodaje jsou členové podle Marty Šubrtové seznámeni alespoň s vybranými pasážemi zákona. Při tvorbě textů se snaží vycházet z volně dostupných a ověřitelných informací a jejich články nenesou prvky osobního komentáře k jakýmkoliv záležitostem. (Šubrtová, 26, 27 a 28) „*O to se samozřejmě snažíme (poskytovat objektivní a vyvážené informace o dění v obci, pozn.), informace předkládané obcí vycházejí z rozhodnutí zastupitelstva, osobní komentář k těmto záležitostem nepřikládáme, tedy pokud se nejedná o informace typu upozornění na nešvary v obci, např. nepořádek. Věříme, že tyto informace jsou objektivní, proto z hlediska zákona jsme asi v pořádku.*“ (Šubrtová, 28)

Kateřina Tomanová z redakce zpravodaje Naše ves znění tiskového zákona nezná a v praxi se s ním tím pádem ani nesečkala. V rámci redakce ovšem zastává roli shromážditele příspěvků a fotografií, samotnému psaní příspěvků se nevěnuje. I to může poukazovat na míru profesionalizace u tvůrců radničních periodik. Těmi jsou většinou amatéři, nadšenci, či dobrovolníci, kteří v některých případech nemají žádnou spojitost s novinářinou.

Jak je tedy patrné i z malého vzorku celkem čtyř oslovených, ne vždy je člen redakční rady se zněním zákona seznámen. Problém může nastat, pokud obsahy uveřejněné v radničních periodících nesplňují požadavky stanovené zákonem. Znalost zákona totiž neomlouvá a obhajovat se skutečností, že členové redakce jsou pouhými laiky, není na místě. Pokud obecní zpravodaj vychází, musí splňovat příslušné základní požadavky stanovené zákonem.

4. Závěr

V této bakalářské práci jsem se zabýval výzkumem mediálních rutin u osob, jež stojí za vznikem specifického druhu regionálních médií – radničních periodik. Cílem bylo popsat, jaké konkrétní pracovní postupy tvůrci zpravodajů uplatňují a následně nabídnout jejich srovnání. Práce byla rozdělena na tři hlavní části. V první části věnované teorii jsem se zaměřil na základní vymezení a koncepty vztahující se k radničním periodikům. Stěžejním oddílem teoretické části bylo vymezení základních mediálních rutin, které byly sledovány v rámci provedeného výzkumu. Druhá část je zaměřena na popis zvolené výzkumné metody, konkrétně na kvalitativní výzkum s využitím polostrukturovaných rozhovorů. V poslední části jsem se zabýval samotným výzkumem, který se věnuje jednotlivým mediálním rutinám využívaných tvůrci radničních periodik.

K dosažení stanoveného cíle práce byl vybrán vzorek celkem čtyř osob, jež jsou součástí redakcí vybraných radničních periodik. Jednalo se o radniční periodika Zpravodaj obce Bělkovice-Lašťany, bohuňovický zpravodaj, zpravodaj Naše ves (Dolany) a tověřský zpravodaj.

Celkem jsem v rámci výzkumu provedl čtyři rozhovory. Ty jsem realizoval se zástupci redakce potažmo redakční rady příslušného obecního zpravodaje. Mými respondenty byl šéfredaktor Petr Komárek (Zpravodaj obce Bělkovice-Lašťany), členka redakční rady Kateřina Tomanová (zpravodaj Naše ves), redaktor Tomáš Prutyszyn (bohuňovický zpravodaj), a místostarostka a členka redakční rady Marta Šubrtová (tověřský zpravodaj).

Před začátkem výzkumné činnosti jsem si stanovil hlavní výzkumnou otázku: *Jaké postupy práce a mediální rutiny používají při tvorbě obecních zpravodajů jejich tvůrci (redaktoři)?*

Při výběru témat uplatňují redakce dosti shodná kritéria. Jako společný jmenovatel lze uvést lokálnost daného tématu vyznačující se blízkostí k občanům. V případě dolanské a bělkovické redakce se podle odpovědi respondentů jedná o vůbec ten nejzásadnější prvek pro to, aby bylo téma zvoleno. Dalším zmíněným hlediskem byl faktor času. Pro redakce je důležité, aby se jednalo pokud možno o co nejaktuálnější informaci nebo téma, jež je „nadčasové“ a dokáže být pro čtenáře zajímavým i na delší časový úsek. V redakci bohuňovického zpravodaje se na určitá kritéria a faktory příliš důraz neklade. Výběr témat probíhá podle Tomáše Prutyszyna spíše na základě zvyklosti a určité šablonovitosti, kdy se

témata víceméně opakují a k výběru se příliš nepřístupuje. Jako jeden z důvodů uvádí i malé množství příspěvků ze strany zájmových spolků v obci.

Všechny čtyři redakce se při volbě témat snaží zacílit na co nejširší skupinu čtenářů. Primárním cílem je nabídnout zajímavé a srozumitelné informace. Respondenti jsou si dle svých slov vědomi toho, že se ne každému zavděčí. V bohuňovickém zpravodaji se dokonce setkali se zpětnou vazbou týkající se absence společenské rubriky. Na základě hlasu jednoho z občanů se ji posléze rozhodli opět zařadit.

K tvorbě radničních periodik se mohou připojit i externí dopisovatelé. Redakce snahu příspěvatelů vítají a pokud zaslané texty obsahují základní náležitosti a hodnotové principy, jsou ochotné je sdílet. Zatímco redakce Zpravodaje obce Bělkovice-Lašťany, zpravodaje Naše ves a továřského zpravodaje s žádnými pravidly či omezeními pro příspěvatele nepracují, tak v rámci redakce bohuňovického zpravodaje byla v červnu letošního roku zavedena nová, aktualizovaná pravidla. Redakce si díky nim například vyhrazuje právo na úpravu zaslaných příspěvků nebo stanovuje maximální povolenou délku příspěvku.

Při tvorbě textů využívají všechny zkoumané redakce v největší míře vlastní prověřené zdroje. Za důležité zdroje považují zápisy z orgánů obce, jako je obecní zastupitelstvo nebo rada, na stejnou úroveň pak můžeme zařadit i příspěvky vrcholných představitelů obce, nejčastěji starostu. Zásadní roli hrají také informace a příspěvky od samotných aktérů akcí a událostí, což jsou většinou samotní pořadatelé. Jedná se především o zástupce obecních spolků a organizací. Z výčtu čtyř obcí je v tomto směru v nejméně výhodném postavení továřská redakce. V obci je totiž malé množství zájmových spolků. Je to z velké míry zapříčiněno rozlohou a počtem obyvatel obce Tověř.

Autory příspěvků jsou většinou amatéři bez větší novinářské praxe. I přesto se ale redaktori snaží dodržovat základní žurnalistické žánry. Mezi ty nejpoužívanější se zcela jistě řadí formy zprávy, rozhovor, či případně story. Nejstriktnější přístup při tvorbě textů uplatňuje šéfredaktor bělkovického zpravodaje Petr Komárek. V jeho případě to vychází zejména z jeho osobního profilu a studiu žurnalistiky na střední i vysoké škole. Zbytek redakcí přistupuje k žánrům spíše volněji.

Zajímavým prvkem v činnosti jednotlivých redakcí je proces finální kontroly před zveřejněním, respektive odesláním do tisku. Zatímco v redakci tří zpravodajů (bohuňovický zpravodaj, zpravodaj Naše ves, a továřský zpravodaj) má poslední slovo a roli schvalovatele

starosta obce, v případě bělkovické redakce se to této role pasuje šéfredaktor Petr Komárek. Přitom součástí redakční rady je i samotný starosta Tomáš Němčic. Podle výpovědí prvních tří zmíněných zástupců daného periodika je za tuto činnost zodpovědný starosta, který posuzuje věcnou správnost a také to, zda se ve zpravodaji zmiňuje vše podstatné z jeho pohledu. (továřský zpravodaj, bohuňovický zpravodaj). S vymezeným prostorem a délkou článků většinou redaktoři problém nemají. A to i přesto, že roli editora nemá žádná z redakcí pevně stanovenou. Většinou se tato činnost týká jednoho z členů redakce, který k nim má nějaké osobnostní předpoklady, například ze zaměstnání.

Grafické zpracování zpravodaje řeší redakce dvojitým způsobem. Zpravodaj obce Bělkovice-Lašťany a bohuňovický zpravodaj využívají program od společnosti FunPrint, která je také zodpovědná za tištěnou realizaci. Díky tomuto programu je pak jakýkoliv člen redakce s příslušnými právy schopný editovat průběžnou podobu layoutu aktuálního vydání, a to včetně fotografií. S jiným způsobem grafického zpracování pracují v redakcích zpravodaje Naše ves a tověřského zpravodaje, kde grafiku zpravodaje vytvářejí ve volně dostupných programech Adobe InDesign a Adobe Photoshop. V případě tověřského zpravodaje se o finální editaci stará Michal Šubrt, který se na tuto činnost specializuje (není ale součástí redakce).

Stěžejní roli hraje podle všech respondentů fotografie. Snahou všech redaktorů je, aby se u každého článku vyskytovala alespoň jedna. Poslouží tak k lepšímu dokreslení a může být i poutavým prvkem pro čtenáře, kdy se ztotožní s daným místem nebo osobami na fotce. Žádná z redakcí ovšem nedisponuje fotografem – profesionálem. Většina fotek je tak amatérského původu a od toho se také odvíjí jejich kvalita. Pokud ale fotografie v dostatečné kvalitě existuje, redaktoři se jí k příspěvkům snaží připojit.

Počet členů redakce potažmo redakční rady se u všech zkoumaných obecních zpravodajů pohybuje od dvou do čtyř členů. Součástí tří redakcí je taktéž vysoký obecní zastupitel (ve dvou případech starosta obce, jednou místostarostka obce). Respondenti ve svých výpovědích uvádějí, že o rozdělení rolí a specializaci se napříč jejich redakcí příliš hovořit nedá. Z mého pohledu ale určité prvky organizace a struktury viditelné jsou. Spíše než o stanovených rolích se dá hovořit o úkolech a činnostech jednotlivých redaktorů, jež jsou založeny na určité zvyklosti a schopnostech. Napříč oslovenými redakcemi se tak můžeme setkat s jazykovou korektorkou, editory, redaktory specializujícími se na určitá tematická

odvětví, nebo dokonce členy, kteří žádnými texty nepřispívají a mají své vlastní specifické úkoly.

Společným prvkem při organizaci práce jsou porady a stanovené uzávěrky. S těmi pracují v každé ze zmíněných redakcí. Forma, náplň a četnost redakčních porad je ale rozdílná u každé redakce. Osobní formu setkání před vydáním každého čísla zpravodaje praktikuje pouze rada Zpravodaje obce Bělkovice-Lašťany. U zbylých tří redakcí probíhají porady spíše telefonicky či emailem, a do komunikace nemusí být nutně zapojeni ani všichni členové. Komunikace tak spíše probíhá na osobní bázi a operativně. Respondenti uvedli, že při poradách se nejčastěji diskutuje o obsahu nadcházejícího čísla, schválení grafické podoby, a je stanoven termín uzávěrky pro shromáždění všech příspěvků. Dodržování termínu uzávěrek se dá označit za uvolněné. Jednotlivé redakce ale vyvíjí úsilí stanovené datum co nejvíce dodržovat i z důvodu následného zaslání k tisku.

Jednou z otázek v rámci rozhovorů byl i prvek multimedializace. Všechna zkoumaná periodika mají i svoji elektronickou verzi, jež je nahrávána na webové stránky obce. Není to ovšem až na jednu výjimku (továřský zpravodaj) součástí práce členů redakce. O sdílení elektronické verze na web se většinou stará pracovnice obecního úřadu. Obsah elektronické verze se od té tištěné neliší a je tím pádem totožný. Podle respondentů je překlápění obsahu do elektronické verze pozitivním prvkem, jenž ocení zejména mladší generace a stejně tak lidé, kterým se třeba nepodařilo fyzickou verzi zajistit. Obecní zpravodaje totiž vychází v omezeném nákladu. Výjimkou je zpravodaj obce Dolany, jenž se podle Tomanové svým nákladem (1100ks.) může dostat do každé domácnosti v obci.

Na základě provedených rozhovorů můžeme konstatovat, že užívané pracovní postupy jsou u redaktorů potažmo celých redakcí v elementárním přístupu poměrně obdobné. Shodné rysy lze pozorovat zejména při výběru témat a práci se zdroji. Zjevná je také snaha o překlápění obsahu do elektronické verze. Ačkoliv je trend multimedializace evidentní, ještě výraznější přesun do online prostředí (jako je tomu například u tradičních tištěných médií) zřejmě očekávat nelze, a radniční periodika zůstanou věrná konzervativní tištěné podobě.

Téma radničních periodik je uchopitelné i z pohledu dalších potenciálních výzkumů. Jak ukázala tato práce, detailnějším zpracování by se dalo podrobit téma právních souvislostí při vydávání těchto specifických periodik, zejména pak v oblasti Tiskového zákona, ať už ve spojitosti s dodržováním povinností vydavatelů, či kauz spojených s uplatňováním tohoto zákona.

5. Seznam použité literatury

BURTON, Graeme a Jiráček Jan. Úvod do studia médií. Vyd. 1. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, 2001. ISBN 80-85947-67-6.

ČUŘÍK, Jaroslav a kolektiv. Nové trendy v médiích. Brno: Masarykova Univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5825-5.

HALADA, Jan a OSVALDOVÁ Barbora. Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace. Vyd. 3. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-266-7

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základy teorie, metody a aplikace. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN: 978-80-7367-458-4.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Média a společnost. Vyd. 2. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.

MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. Vyd. 2. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8714-0.

OSVALDOVÁ, Barbora. Regionální noviny v České republice z hlediska mediálního zařazení a etiky. In: Regionální média v evropském kontextu. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 51-54 s. ISBN 978-80-210-4473-9.

RUSS-MOHL, Stephan a Hana BAKIČOVÁ. Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0158-8.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. ISBN: 978-80-247-3568-9.

SHOEMAKER, Pamela a REESE, Stephen. Mediating the Message: Theories of Influences on Mass Media Content. New York: Longman, 1996. ISBN 08-013-1251-5.

TRAMPOTA, Tomáš. Zpravodajství. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-736-7096-8.

TUŠER, Andrej. Typológia periodickej tlače I. Lokálna a regionálna tlač. Vyd. 1. Bratislava: Univerzita Komenského, 1995. ISBN: 80-223-0834-X.

WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ, Lenka. Český lokální a regionální tisk mezi lety 1989 a 2009. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2013. Media. ISBN: 978-80-210-6478-2.

Internetové zdroje:

ČERNÁ, Michaela. ORGANIZACE REDAKČNÍ PRÁCE V OBECNÍM ZPRAVODAJI(DOPORUČENÍ) [online] 2015. [cit. 2022-11-20] Místní média, o. s. Dostupné z <http://docplayer.cz/10523111-Organizace-redakcni-prace-v-obecnim-zpravodaji-doporuceni.html>

KAMENÍK, Martin a KUŽÍLEK, Oldřich. KOMU SLOUŽÍ RADNIČNÍ NOVINY? Analýza radničních periodik 2014. [online]. 2015. [cit. 2022-11-18] bezkorupce.cz Dostupné z https://www.oziveni.cz/wpcontent/uploads/2014/08/studie_periodika_oziveni_0915_web1.pdf . ISBN: 978-80-88100-02-7.

Listina základních práv a svobod (Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.) [online]. [cit. 2022-11-19]. 1993. Dostupný z WWW <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

SVATOŠOVÁ, Helena. Vydávání tzv. radničních novin v právních souvislostech. [online]. 2006. [cit.2022-11-18]. Dostupné z http://www.bezkorupce.cz/wp-content/uploads/2013/10/Radni%C4%8Dn%C3%ADperiodika_pr%C3%A1vn%C3%ADanal%C3%BDza.pdf

Ústava České republiky. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. [online]. [cit. 2022-11-19]. 1993. Dostupné z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2022-11-19]. 2000. Dostupný z WWW <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128#f2026104>>

Zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2022-11-19]. 2000. Dostupný z WWW <https://www.mkcr.cz/zmena-tiskoveho-zakona-tzv-radnicni-periodika->

483.html?fbclid=IwAR0wIKL0_yyLtLIuyLTV3CLkmIf0cGGUnAwg44FeDNkWglh-eUgwu3Ip_LU

Ostatní zdroje:

ČERVENÁ, Vlasta, FILIPEC, Josef, ed. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Vyd. 3., opr. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1080-7.

HAVRÁNEK, Bohuslav et al.: Slovník spisovného jazyka českého. Vyd. 1. Praha: Academia, 1960–1971

6. Seznam obrázků

Obr. 1: Vymezení lokality a regionu podle Tušera. Zdroj: Tušer 1995: 8.	9
Obr. 2: Diagram znázorňující postup zastupitele ke zveřejnění příspěvku. Zdroj: https://www.oziveni.cz/wp-content/uploads/2014/07/diagram.pdf	16
Obr. 3: Zpracování uvnitř organizace od nápadu ke konečné zprávě (podle Ericsona a kol., 1987). Zveřejňované zprávy jsou interního i externího původu a oba tyto typy zpráv jsou zpracovány společně. (in McQuail, 1999: 257)	22

7. Přílohy

Tabulka č. 1.: Návod k rozhovoru (otázky) – vybraní členové redakce (redakční rady) příslušného obecního zpravodaje

Osobní profil respondenta
Stručné představení (studium, práce, novinářská aktivita)
Délka působení v redakci zpravodaje
Hlavní náplň práce
Novinářská aktivita (minulost/přítomnost)
Výběr témat
Kritéria pro výběr témat
Rozhodující faktor pro výběr události
Nejčastěji zpracovávaná témata vámi osobně
Cílová skupina čtenářů
Regulace přispěvatelů
Zdroje informací
Nejčastěji využívané zdroje
Kritéria pro výběr zdroje
Míra užití vlastních a cizích zdrojů
Využití internetových zdrojů
Zpětná vazba čtenářů
Tvorba mediálního obsahu
Dodržování žurnalistických žánrů
Finální slovo při schvalování podoby článků
Prostor ve zpravodaji
Grafické zpracování
Úloha fotografie
Organizace práce v redakci
Složení redakčního týmu
Rozdělení rolí v rámci redakce
Redakční porady
Obsah redakční rady
Termíny uzávěrek
Spolupráce s okolními radničními periodiky
Multimedializace obsahu
Prezentace zpravodaje na internetu
Zodpovědná osoba
Rozdíl mezi tištěnou a elektronickou verzí
Důležitost sdílení přes internet
Novela tiskového zákona 2013
Vliv na tvorbu (obsah) zpravodaje
Názor respondenta na novelizaci
Zkušenost z praxe

Polostrukturované rozhovory s vybranými respondenty

Rozhovor č. 1 - Petr Komárek, šéfredaktor, Zpravodaj obce Bělkovice-Lašťany

1. Rád bych vás poprosil o stručné představení ať už z pohledu studia, práce, či novinářské aktivity.

Vystudoval jsem SOŠ Podnikání a obchodu v Prostějově, obor marketingové komunikace a žurnalistika. Jelikož jsem měl k novinářské práci vždy blízko, tak moje další kroky směřovaly na Univerzitu Palackého v Olomouci, kde jsem tento rok úspěšně zakončil bakalářské studium v oboru Žurnalistika. Momentálně jsem na navazujícím magisterském oboru Mediální studia se specializací na žurnalistická studia.

2. Jak dlouho jste součástí redakce (redakční rady) Zpravodaje obce Bělkovice-Lašťany?

Součástí redakce jsem se stal v roce 2020. A od začátku roku 2021 jsem šéfredaktorem.

3. Co je hlavní náplní vaší práce z pozice šéfredaktora?

Jako šéfredaktor zpravodaje sestavuji tematický a obsahový plán každého čísla, který následně s kolegy probíráme na zasedání redakční rady. Mám také kompetenci výsledný rozsah a výsledné umístění textů ve zpravodaji měnit. Současně jednotlivé texty zalamují do vydání ve specializovaném programu s názvem iCloud.

4. Máte nějakou novinářskou minulost nebo jste na poli žurnalistiky aktivní i v současné době?

Novinařině se věnuji v podstatě od dětství. Dejme tomu od mých patnácti let spolupracuji s lokálními a regionálními médii. Jednalo se například o Litovelské noviny, Olomoucký deník, Prostějovský deník, Prostějovský Večerník nebo Hanácké noviny. V současné době jsem taky externím spolupracovníkem ČTK, redaktorem oficiálního webu hokejového klubu HC ZUBR Přerov, podílím se na vytváření obsahu pro web 1. a 2. fotbalové ligy a jsem i šéfredaktorem obecního zpravodaje v Bělkovicích-Lašťanech, kde také bydlím. V uplynulé době jsem se ale věnoval i psaní publikací, kdy jsem jedním ze spoluautorů knižních publikací Litovel – Hanácké Benátky, Prostějov – Hanácký Jeruzalém a 90 let přerovského hokeje.

5. Jaká kritéria hrají zásadní vliv při výběru témat, o kterých se ve zpravodaji píše?

Dá se říct, že témata, o kterých píšeme, se musí vyznačovat nějakou blízkostí k občanům, to znamená, že to musí být téma nejčastěji přímo z obce anebo z blízkého okolí obce, zkrátka, aby to s obcí mělo nějakou souvislost. Jako příklad uvedu třeba hrad Tepenec, lokace blízka obci, zajímavá dostatečně na to, aby se o ní napsalo. Dále to jsou témata významné z hlediska investiční akce, stejně tak to může být nějaká důležitá událost v obci, která má vliv na životy většího množství lidí, třeba rekonstrukce školy. Svě hledisko hraje i čas, kdy je ideální, aby se jednalo o tzv. nadčasovou záležitost, která ovlivní občany obce na delší časový úsek, třeba změna územního plánu, svoz popelnic.

6. Jaký je rozhodující faktor pro to, abyste událost vybrali?

Z mého pohledu to jsou tradiční zpravodajské hodnoty, takže věci jako blízkost, časová poplatnost té události, zajímavost tématu, osobní zaujetí většího množství lidí, a tak dále.

7. O kterých tématech píšete vy osobně nejčastěji?

Nejčastěji píšu o tématech komunálních, které se týkají dopadu lokální politiky, jako jsou rozhodnutí vedení obce. Obvykle se jedná o různé projekty ke stavebním akcím, rekonstrukcím, aktuálním dění v obci z hlediska projektových záměrů a podobně. Dále potom píšu o různých kulturních a historických zvyklostech, nebo dělám rozhovory se zajímavými osobnostmi z obce.

8. Snažíte se výběrem témat zacílit na určitou skupinu čtenářů?

Není to naším zájmem. Zájmem je naopak oslovit co nejširší pole čtenářů než se soustředit na jednu určitou skupinu. Je to samozřejmě těžké oslovit všechny, ale naší snahou je oslovit co nejširší okruh čtenářů.

9. Kdo může přispívat do obecních tiskovin, jaká, a zdali vůbec, existují pravidla pro přispěvatele?

Přispívat může kdokoliv, kdokoliv z občanů obce. Nestalo se mi, že bych odmítl nějakého přispěvatele. Nemusíme každopádně zveřejnit všechny příspěvky, ať už z důvodu prostoru ve zpravodaji, aktuálnosti příspěvku, jeho zajímavosti. Ale příspěvek může vytvořit

každý – spolky, zastupitel, zástupce školy apod. Snahu občanů přispívat vítáme. Pravidla jsou pak spíše obecná, žádná kodifikace nebo souhrn pravidel vyloženě neexistuje. Ctíme základní hodnoty – pravdivost, nevulgárnost, relevance, aktuálnost.

10. Které zdroje informací používáte nejčastěji?

Jsou to především informace od vrcholných představitelů obce, zejména od starosty obce pana Němčice. A když ne od vrcholného představitele obce, tak to jsou zejména nějaké informace z obecního úřadu, jako jsou úřední dokumenty typu zápis z rady. Ale to se neděje tak často. Další zdroje jsou pak samotní aktéři události, kulturních akcí, kdy zdroji informací jsou většinou samotní pořadatelé. V krajním případě mohou být zdroji i zástupci nějakých institucí, například základní školy.

11. Jaká v redakci platí kritéria pro výběr zdroje(ů)?

Aby byly zdroje relevantní a věrohodné. Důležitá je možnost zdroje jmenovat. Nejsme nějaké investigativní médium čili naší snahou je zdroje jmenovat. Zdroj by měl mít k té informaci či události nějaký vztah. Informace by neměly být zavádějící, právě naopak by měly být úplné a pravdivé. Naší snahou je získávat vyvážené informace, prezentovat názory všech zúčastněných stran.

12. Jak byste srovnali míru užití vlastních a cizích zdrojů při tvorbě obsahu?

Jelikož informujeme převážně o lokálních událostech, tak se snažím čerpat především z vlastních zdrojů. Při tvorbě ale občas dochází i ke kombinaci zdrojů, a to například když starosta dodává nějaké podklady jako přílohy a fotografie. S cizími zdroji pracujeme také, ale ne v takové míře.

13. Nakolik se spoléháte na internetové zdroje nebo na diskuse na internetu týkající se obce (facebooková fóra apod.)

Je pravda, že když nahlížím na nějaké zápisy z rad apod., tak se spoléhám i na internetové zdroje, konkrétně tedy webové stránky obce. Snažím se ale soustředit především na ty relevantní a ověřené internetové zdroje, které už jsou prověřené. Ne vždy je ale člověk schopen na internetu vše dohledat, a proto musím nahlédnout například do literatury, takže nějaké knihy a kroniky. Jednu takovou mají Bělkovice-Lašťany vlastní, a to od bývalého kronikáře pana Čermáka. Hlavně záleží na konkrétním textu a jeho povaze, ale snaha spoléhat se na internet není stěžejní. Sociální sítě nesleduji vůbec.

14. Sledujete zpětnou vazbu čtenářů?

Aktivně zpětnou vazbu určitě nevyhledávám. Nicméně když je nějaká schůze se starostou, tak se občas zkusmo zeptám, ale obvykle se ke mně zpětná vazba dostane sama. Zpětnou vazbu ale určitě neignoruji a když se ke mně dostane, tak jsou ohlasy vesměs pozitivní.

15. Dodržujete při tvorbě textů striktně žurnalistické žánry?

Snažíme se. Většinou jsou použitými textovými žánry zpráva nebo rozšířená zpráva, rozhovor, story, nebo něco na pomezí komentáře. Často se texty generalizují na články, protože stojí na pomezí více žánrů. Snahou ale je, aby obsah vypadal co nejvíce profesionálně, což se daří díky mému osobnímu zájmu a studiu žurnalistiky.

16. Kdo dává textům finální podobu a kdo je kontroluje před zveřejněním?

Texty se snažím jako šéfredaktor pročítat. Jako editorka pracovala paní Kaletová, která texty upravovala tak, aby se svým rozsahem do čísla zpravodaje vešly. Finální podobu z hlediska jazykové správnosti udává paní Motlová, z hlediska nějaké obsahové a žurnalistické formy jsem to já jako šéfredaktor. Kontrolu provádím také já.

17. Je nějak předem upravena délka textů, nebo to řeší případně až nějaký editor? Ptám se v souvislosti na tištěnou verzi zpravodaje, kdy se obvykle pracuje s určitým formátem a počtem stran.

Funkce editora přímo stanovena není. Jakožto šéfredaktor tedy obsah kumulují spíše já. Problém s vymezeným prostorem obvykle není. Místo se zpravidla najde, buď se něco pokrátí, umaže se fotka, nebo se v krajním případě nějaký článek rozdělí do dvou různých čísel, ale to se musí jednat o nějaké stěžejní téma a nadčasovou událost.

18. Používáte nějaký program pro grafické zpracování zpravodaje a pokud ano, co tvorba v něm obnáší?

Ano, používáme speciální program od společnosti FunPrint, ve kterém lze jednotlivá čísla editovat, než jsou odeslány do tisku. Momentálně se o tuto činnost starám právě já.

19. Jak důležitou roli hrají u článků fotografie?

Fotografie hrají určitě důležitou roli. Snažíme se ke každému textu alespoň jednu fotografii zařadit. Fotky jsou esteticky příjemné z pohledu čtenáře a lépe dokreslují to, o čem se v samotném textu píše. Můžou mít i propagační prvek. Čím lepší a kvalitnější fotografie, tím lépe.

20. V jakém složení funguje redakce (redakční rada)?

Momentálně má redakční rada 4 členy – já na pozici šéfredaktora, potom paní Motlová, což je bývalá učitelka češtiny, zdatná v korektuře a jazykovém obsahu, a protože je vydavatelem obec, tak je důležité, aby byl členem redakce i nějaký vysoký obecní zastupitel, a to je v našem případě starosta obce. Poslední a nejnovější člen redakce pak sedí tady přede mnou a klade mi otázky. (smích)

21. Jsou v rámci redakce nějak rozděleny role, kdo se čemu věnuje? Zda se například někdo specializuje na určitá témata a podobně.

Tak třeba paní Motlová je spíše korektorka a nepřispívá žádnými články. Jediné specifikum je snad u tebe (Jan Frýba), který z pozice činovníka spolku fotbalistů pravidelně už několikátým rokem přispívá články z této oblasti. Jinak nějaké tematická vyhraněnost u jednotlivých redaktorů neexistuje. Možná u starosty převažují texty odvíjející se od jeho pozice.

22. Kdy a jakým způsobem probíhají redakční porady?

Redakční porady probíhají s dostatečným časovým předstihem před vydáním nového čísla zpravodaje. Minimálně jednou před dokončením každého čísla zpravodaje, to znamená třikrát až čtyřikrát do roka. Scházíme se v obecní knihovně. Radu svolávám já jako šéfredaktor. Komunikace ale probíhá i skrze email a telefonické hovory.

23. Co všechno se na poradách musí řešit?

Řešíme především, jak poskládat obsah do nadcházejícího čísla zpravodaje. Konkrétně se jedná o texty, témata, jakým způsobem co uchopit, jaké zvolit fotografie. Komunikují se uplynulé i nadcházející důležité události v obci. Zkrátka to důležité, co by se mělo ve zpravodaji objevit.

24. Máte stanovené uzávěrky?

Ano, jsou. Vždy v tiráži každého čísla zpravodaje je uvedené i datum uzávěrky k nadcházejícímu číslu zpravodaje. Jsme ale benevolentní a snažíme se vyjít vstříc i při překročení stanoveného data. Ale snažíme se stanovenou uzávěrku co nejvíce dodržovat, což platí zejména pro redaktory.

25. Spolupracujete s tvůrci okolních obecních zpravodajů?

Nijak nespolupracujeme. Za moji dobu role šéfredaktora jsem se s tím nesetkal.

26. Fungování radničních periodik je upraveno tiskovým zákonem, jenž se dočkal v roce 2013 výrazné změny. Do jaké míry jste s tímto zákonem obeznámen?

Se zněním tiskového zákona jsem obeznámen z vlastní vůle, a i díky dlouholetému studiu na vysoké škole. Takže vím, co zhruba se díky tomuto zákonu vyžaduje.

27. Setkal jste se v praxi s nějakým případem, kdy by se někdo na tiskový zákon odkazoval v řešení nějakého sporu a podobně?

Za dobu mého působení v roli šéfredaktora nesetkal. Snažíme se zveřejňovat vše co lze, co kdo pošle, tak, aby každý dostal prostor. Nikomu se nebrání v tom, aby byl přispěvatelem. Naší snahou je zveřejňovat i opoziční názory nevládnoucí strany.

28. Jaký je váš soukromý názor na tento tiskový zákon, který vydavatelům radničních periodik kromě jiného ukládá i povinnost poskytovat objektivní a vyvážené informace o dění v obci?

Snahou celé redakce je informovat čtenáře především o tématech informační podoby, pokud se to tak dá nazvat. Naší snahou není vyvolávat tvorbou zpravodaje konflikty čili jsme se zatím nedostali do situace, při které bychom řešili problém týkající se tiskového zákona.

29. Existuje nějaké propojení tištěného zpravodaje s elektronickou verzí, například sdílenou na webových stránkách obce a podobně?

Zpravodaj je dostupný i v elektronické podobě na webových stránkách obce přes Google Drive. Jinak zpravodaj nemá žádné profily na sociálních sítích.

30. Kdo se stará o nahrání elektronické verze zpravodaje na internet?

Stará se o to především společnost FunPrint, která zpravodaji dává definitivní elektronickou podobu. O vkládání obecního zpravodaje na webové stránky obce se stará některý ze zaměstnanců obecního úřadu. Konkrétní osobu ale nevím.

31. Je nějaký rozdíl mezi tištěnou a elektronickou verzí zpravodaje?

Ne není, obsah je stejný. Jedná se opravdu pouze o elektronickou podobu tištěného zpravodaje.

32. Do jaké míry se dá srovnat důležitost vydávání tištěné verze s tou elektronickou?

Podle mého názoru je důležité zpravodaj dávat i do elektronické podoby. Tištěná verze má přeci jen omezený náklad a ne ke všem se tištěná podoba zpravodaje může dostat. V případě naší obce ale nepovažuji za nějak stěžejní mít elektronickou podobu.

Rozhovor č. 2 - Kateřina Tomanová, členka redakční rady, zpravodaj „Naše ves“ (Obec Dolany)

1. Rád bych vás poprosil o stručné představení, ať už z pohledu studia, práce, či novinářské aktivity.

Od roku 1994 do roku 2018 jsem kromě dvou mateřských dovolených pracovala na Obecním úřadě Bělkovice – Lašťany, nejdříve jako referentka a poté jako účetní. Součástí mojí práce bylo také fungování v redakční radě zpravodaje Hanáček. V roce 2019 jsem nastoupila do pracovního poměru zde v Dolanech a po kolegyni jsem převzala štafetu ve zpravodaji Naše ves. Takže motivací byla dá se říct pracovní náplň. Ale práce mě určitě baví, mám ráda zejména příspěvky, které se týkají historie. I když se to třeba nemusí zdát, tak poskládat jednotlivá vydání je docela obtížné, ale je to vždy o komunikaci mezi lidmi a jejich chuti nebo ochotě se zapojit.

2. Jak dlouho jste součástí redakce (redakční rady) obecního zpravodaje Naše ves?

V redakční radě jsem od roku 2019.

3. Co je hlavní náplní vaší práce z pozice členky redakční rady?

Náplní mé práce je především shromáždit včas všechny příspěvky a fotografie. Samostatně ale příspěvky nepíšu, sestavuji jen společenskou kroniku.

4. Máte nějakou novinářskou minulost, nebo jste na poli žurnalistiky aktivní i v současné době?

V minulosti jsem působila v místním prapůvodním zpravodaji HANÁČEK. Žádné jiné novinářské aktivity ale momentálně neprovozují.

5. Jaká kritéria hrají zásadní vliv při výběru témat, o kterých se ve zpravodaji píše?

Hlavním kritériem při výběru témat, která budou zveřejněna ve zpravodaji, je vždy jejich souvislost s obcí Dolany, a to zejména s jejím fungováním jako územním samosprávným celkem. Většina témat se každoročně opakuje, jako například oznámení týkající se odpadového hospodářství, různých poplatků, hřbitova a podobně.

6. Jaký je rozhodující faktor pro to, abyste událost vybrali?

Budu se opakovat, ale nejdůležitějším kritériem je jednoznačně souvislost s obcí Dolany. Jedná se o témata dotýkající se samosprávy, kultury, sportu, školství...

7. O kterých tématech píšete vy osobně nejčastěji?

Já se do nějaké tvůrčí činnosti nezapojuji. Náplní mé práce je především shromáždit včas příspěvky a fotografie. Samostatně příspěvky nepíšu, pouze sestavuji společenskou kroniku.

8. Snažíte se výběrem témat zacílit na určitou skupinu čtenářů?

Neřekla bych, že cílíme na nějakou skupinu lidí se snahou ji zaujmout. Spíše se snažíme, aby kterýkoliv občan naší obce vždy našel informace, které ho zajímají nebo zaujmou.

9. Kdo může přispívat do obecních tiskovin, jaká, a zdali vůbec, existují pravidla pro přispěvatele?

Pravidla či směrnici nemá obec nebo redakční rada definovanou. Každý příspěvek posuzujeme individuálně a přispět tím pádem může opravdu kdokoliv, ať už je to občan, zastupitel, člen spolku, nebo kdokoliv jiný.

10. Které zdroje informací používáte nejčastěji?

Zdroje informací jsou podle mě pořád stejné. Je to zapříčiněno tím, že se témata do velké míry opakují. Čerpáme tedy ze zápisů orgánů obce, ať už rady nebo zastupitelstva, a i od pana starosty. Dalšími zdroji jsou určitě příspěvkové organizace a spolky působící v obci Dolany – to je škola, myslivci, hasiči, fotbalisté, senior klub, dolanská farnost, kruh přátel hudby a tak dále.

11. Jaká v redakci platí kritéria pro výběr zdroje(ů)?

Neřekla bych, že v rámci výběru uplatňujeme nějaká předem stanovená kritéria. Souvisí to i s předchozí odpovědí, kdy opravdu pravidelně oslovujeme ty stejné pisatele a můžeme se na ně spolehnout.

12. Jak byste srovnala míru užití vlastních a cizích zdrojů při tvorbě obsahu?

Myslím, že je to celkem srovnatelné. Možná více převažují ty vlastní zdroje, když se ve zpravodaji objevují informace správné povahy a tak dále. Ale určitě pracujeme i s těmi

cizími zdroji, ať už tedy zmiňované organizace a spolky, nebo například náš dlouholetý dopisovatel, který zajišťuje články týkající se historie obce.

13. Nakolik se spoléháte na internetové zdroje nebo na diskuze na internetu týkající se obce (facebooková fóra apod.)

To bohužel z mého pozice nedokážu úplně posoudit, jelikož té tvůrčí činnosti se úplně nevěnuji. Co se týká diskuzí na sociálních sítích, tak na ty se samozřejmě spolehnout nedá, ale mohou být takovým indikátorem problémů, které tíží či zajímají větší počet lidí, ač se k němu sami vyjádří pouze na sociálních sítích.

14. Sledujete zpětnou vazbu čtenářů?

Asi bych řekla, že ne. Je to spíš na bázi toho, co nám kdo řekne při setkání, nebo nějakou reakci vidíme třeba na Facebooku.

15. Dodržujete při tvorbě textů striktně žurnalistické žánry?

Dá se říct, že dodržujeme. Obsahově se většinou jedná o nějakou formu zprávy nebo obvykle také rozhovoru. Žádné další žánry bych asi přímo nezmiňovala.

16. Kdo dává textům finální podobu a kdo je kontroluje před zveřejněním?

O to se stará pan starosta společně s tajemnicí, ti mají poslední slovo.

17. Je nějak předem upravena délka textů, nebo to řeší případně až nějaký editor? Ptám se v souvislosti na tištěnou verzi zpravodaje, kdy se obvykle pracuje s určitým formátem a počtem stran.

Ne nic takového stanoveno nemáme. U nás je to hodně založeno na předchozí zkušenosti a nějaké zvyklosti, že většina dopisovatelů už ví, co se od nich očekává, a toho se taky drží. Pozici editora zastává tak nějak více osob najednou, ať už je to starosta, tajemnice, matrikářka nebo grafička. Neumím ale říct, kdo z nás nejvíce, zkrátka se tak nějak kolektivně snažíme, aby se každé číslo poskládalo a vzniklo.

18. Používáte nějaký program pro grafické zpracování zpravodaje a pokud ano, co tvorba v něm obnáší?

Používáme Adobe InDesign a Photoshop. Photoshop slouží k úpravě fotek do požadovaného formátu a v InDesignu se tvoří rozvržení stránek a následný export hotového produktu do formátu PDF a k tisku.

19. Jak důležitou roli hrají u článků fotografie?

Z mého pohledu jsou určitě důležité, protože doplňují text a graficky je zpravodaj poutavější, zejména pro místní, že se tam objeví jejich fotka nebo fotka jejich blízkých.

20. V jakém složení funguje redakce (redakční rada)?

V redakční radě jsme čtyři. Je to pan starosta Rudolf Pečinka, tajemnice Martina Nerudová, grafička Marie Stružková a posledním členem jsem já.

21. Jsou v rámci redakce nějak rozděleny role, kdo se čemu věnuje? Zda se například někdo specializuje na určitá témata a podobně.

O rozdělení rolí se moc nedá hovořit. Ani témata podle odvětví si nerozdělujeme. Jsme v podstatě na úrovni malé obce, takže starosta píše pravidelný úvodník, dále články týkající se chodu obce jako jsou investiční činnost a podobně. Tajemnice zpracovává usnesení rady a zastupitelstva obce. Já z pozice matrikářky sestavuji společenskou rubriku a kontaktuji pravidelné přispěvatele.

22. Kdy a jakým způsobem probíhají redakční porady?

Porady v podstatě nemáme. Vše řešíme cestou emailu, popřípadě telefonu. Takže tam se domlouváme, kdy je uzávěrka čísla, dokdy musíme dát dohromady příspěvky, naplánovat předání grafičky i zaslání do tiskárny.

23. Co všechno se na poradách musí řešit?

Asi vše jsem uvedla v předchozí odpovědi.

24. Máte stanovené uzávěrky?

Náš zpravodaj vychází čtyřikrát ročně, vždycky každé čtvrtletí jedno vydání. Takže uzávěrky máme stanovené u každého čísla přibližně měsíc před koncem čtvrtletí. Ne vždy se to ale podaří dodržet a potom to musíme třeba na poslední chvíli trochu honit.

25. Spolupracujete s tvůrci okolních obecních zpravodajů?

S redakcemi v okolních obcích vyloženě nespolupracujeme. Dá se ale říct, že jejich tiskoviny sledujeme.

26. Fungování radničních periodik je upraveno tiskovým zákonem, jenž se dočkal v roce 2013 výrazné změny. Do jaké míry jste s tímto zákonem obeznámena?

Znění tiskového zákona bohužel neznám.

27. Setkala jste se v praxi s nějakým případem, kdy by se někdo na tiskový zákon odkazoval v řešení nějakého sporu a podobně?

Nejsem si toho vědomá, ale myslím, že ne.

28. Jaký je váš soukromý názor na tento tiskový zákon, který vydavatelům radničních periodik kromě jiného ukládá i povinnost poskytovat objektivní a vyvážené informace o dění v obci?

Tím, že zákon neznám, tak ani názor mít nemůžu. Takže nemám.

29. Existuje nějaké propojení tištěného zpravodaje s elektronickou verzí, například sdílenou na webových stránkách obce a podobně?

Jednotlivá čísla zpravodaje umísťujeme ihned po vydání na webové stránky obce, kde si je může kdokoliv prohlédnout.

30. Kdo se stará o nahrání elektronické verze zpravodaje na internet?

O nahrání se postarají pracovníci obecního úřadu.

31. Je nějaký rozdíl mezi tištěnou a elektronickou verzí zpravodaje?

Není, obě verze jsou shodné.

32. Do jaké míry se dá srovnat důležitost vydávání tištěné verze s tou elektronickou?

Podle mého názoru se toto porovnat nedá. V tištěné podobě se snažíme zpravodaj zdarma distribuovat do každé domácnosti. Na webu si je prohlédne pouze ten, kdo má přístup na internet. Jistě je výhodou internetu, že si ho mohou přečíst lidé, kteří mají vazbu na naši obec a k tištěné podobě se z jakéhokoli důvodu nedostanou.

Rozhovor č. 3 - Marta Šubrtová, místostarostka obce Tověř a členka redakční rady Tověřský zpravodaj

1. Rád bych vás poprosil o stručné představení, ať už z pohledu studia, práce, či novinářské aktivity.

Jsem vystudovaná zemědělská inženýrka a momentálně místostarostka naší obce. Jsem člověk bez jakýchkoliv novinářských ambicí a tvorbu zpravodaje jsem si vzala na starost, protože se tohoto úkolu po zvolení nového zastupitelstva v roce 2010 nikdo nechtěl ujmout. Tehdy se mi nabídl manžel, že mi s tím pomůže, a tak jsem na to kývla. S žurnalistikou jako takovou jsem ale nikdy neměla nic společného.

2. Jak dlouho jste součástí redakce (redakční rady) Tověřského zpravodaje?

Od roku 2010.

3. Co je hlavní náplní vaší práce z pozice členky redakce a místostarostky obce?

Já opravdu nerada píšu, takže se věnuji pouze shromažďování námětů a informací, které by se tak mohly ve zpravodaji objevit.

4. Máte nějakou novinářskou minulost nebo jste na poli žurnalistiky aktivní i v současné době?

Opravdu nemám, nikdy jsem na to nebyla.

5. Jaká kritéria hrají zásadní vliv při výběru témat, o kterých se ve zpravodaji píše?

Tak je to především aktuálnost a případně nějaký časový přesah toho tématu, relevantnost pro občany a lokálnost. Prostě a jednoduše témata vztahující se k historii, kultuře a aktuálnímu dění výlučně naší obce.

6. Jaký je rozhodující faktor pro to, abyste událost vybrali?

Pokud bych měla jmenovat jen jednu, tak je to aktuálnost, a to ve všech směrech. Důležitým faktorem je taky zpětná informovanost o tom, co se událo, pokud to tak můžu nazvat. Myslím tím akce pořádané obcí spojené s fotodokumentací nebo nějaký výhled do

budoucná: možné investice, rekonstrukce, změny v infrastrukturu. To vše podpořené zápisy důležitých usnesení konaných na zasedání zastupitelstva obce.

7. O kterých tématech píšete vy osobně nejčastěji?

Já se psaní nevěnuji, takže o žádných.

8. Snažíte se výběrem témat zacílit na určitou skupinu čtenářů?

Snažíme se, aby byl zpravodaj srozumitelný všem. Takže necílíme přímo na nějakou určitou skupinu lidí, i když se dá třeba z ohlasů lidí vyvodit, že nejvíce se ke zpravodaji vyjadřují senioři, a tak bychom ten obsah mohli uzpůsobit více jim.

9. Kdo může přispívat do obecních tiskovin, jaká, a zdali vůbec, existují pravidla pro přispěvatele?

Nám se i přes pravidelné výzvy nedaří přimět občany ke spontánnímu přispěvatelství. Pisatelé uvedení v tiráži zpravodaje obvykle přispějí buď surovými informacemi, které následně zpracováváme, anebo je vyzveme k napsání krátkého článku, který ale stejně většinou zcela přepracujeme, aby odpovídal zavedené jazykové úrovni tiskoviny.

10. Které zdroje informací používáte nejčastěji?

Výlučně používáme vlastní přímé zdroje čili aktuální činnost zastupitelstva a vlastní postřehy z pořádaných obecních akcí. Pokud se jedná třeba o nějaký článek z historie obce či kulturních zvyklostí, tak většinou reprodukuje texty z původních tiskovin a publikací.

11. Jaká v redakci platí kritéria pro výběr zdroje(ů)?

Spíše sázíme na čistě subjektivní posouzení vhodnosti či nevhodnosti daného zdroje.

12. Jak byste srovnali míru užití vlastních a cizích zdrojů při tvorbě obsahu?

Primárně využíváme vlastní zdroje. Příležitostně se pak snažíme oslovit jedince, kteří by nám nějaké informace či fotografie z akcí mohli poskytnout jako přímí účastníci té události. Naposledy to byl třeba dětský ples, kdy se nám nepodařilo pořídit žádné vhodné fotografie, tak jsme oslovili člověka, o kterém víme, že pořizuje kvalitní fotografie a na akci byl přítomen.

13. Nakolik se spoléháte na internetové zdroje nebo na diskuse na internetu týkající se obce (facebooková fóra apod.)?

V omezené míře pak čerpáme z veřejně dostupných zdrojů, jako jsou internet a knižní publikace. Na nějaké diskuse na sociálních sítích a podobně nespolehneme a nereagujeme na ně.

14. Sledujete zpětnou vazbu čtenářů?

Troufám si tvrdit, že s formou a obsahem zpravodaje jsou naši čtenáři velmi spokojeni. Většinou se jedná o ústní formu zpětné vazby, na kterou můžeme ihned reagovat. Lidé reagují na témata, která nějakým způsobem zasahují do jejich života, jako je informovanost o svozech odpadů, rozhovory s lidmi z obce a podobně.

15. Dodržujete při tvorbě textů striktně žurnalistické žánry?

Ano, snažíme se ze zavedených útvarů moc nevybočovat.

16. Kdo dává textům finální podobu a kdo je kontroluje před zveřejněním?

Finální verzi čte starosta. Posuzuje hlavně věcnou správnost. Úkolem mě a paní účetní je pak kromě té věcné správnosti posoudit i srozumitelnost textů, vhodnost formulací, a gramatickou úpravu.

17. Je nějak předem upravena délka textů, nebo to řeší případně až nějaký editor? Ptám se v souvislosti na tištěnou verzi zpravodaje, kdy se obvykle pracuje s určitým formátem a počtem stran.

Tím, že si většinu textů obstaráváme sami, tak jsme schopni odhadnout, kolik zhruba může jaký článek dostat místa a texty tomu tedy přizpůsobíme. Pokud se výjimečně nejedná o článek z naší produkce, tak k autorům článků nemáme nějaký nárok na minimální nebo maximální rozsah. S editováním nám pomáhá Michal Šubrt, což je promováný filolog s redakční praxí.

18. Používáte nějaký program pro grafické zpracování zpravodaje a pokud ano, co tvorba v něm obnáší?

Ke zpracování fotografií do tiskové podoby využíváme Adobe Photoshop. Pro vytvoření sazby textu a celkového layoutu zpravodaje pak pracujeme s Adobe InDesign.

19. Jak důležitou roli hrají u článků fotografie?

Fotografie určitě hrají významnou roli. Pokud máme k dispozici dostatečně kvalitní fotografii z nějaké akce či události, tak ji ve většině případů i použijeme. Bohužel ale nemáme k dispozici žádného vlastního fotografa, takže se většinou musíme spoléhat na amatérské snímky od jedinců, které pro tyto účely oslovíme.

20. V jakém složení funguje redakce (redakční rada)?

Nazvala bych to v pevném a volném složení současně. Stálým členem jsem já jakožto shromážditel zdrojů a informací a potom můj manžel, který dává zpravodaji jeho finální textovou a grafickou podobu. Volnou složkou jsou pak příležitostní, nepravidelní dopisovatelé, kteří jsou vždy uvedeni v tiráži každého čísla zpravodaje.

21. Jsou v rámci redakce nějak rozděleny role, kdo se čemu věnuje? Zda se například někdo specializuje na určitá témata a podobně.

No asi tak, jak jsem popsala v předchozí odpovědi. V našich skromných podmínkách se počítá každý dobrý nápad a příliš nerozhoduje, kdo s ním zrovna přijde.

22. Kdy a jakým způsobem probíhají redakční porady?

Termíny redakčních porad nejsou pevně stanovené, ale probíhají operativně, když je potřeba.

23. Co všechno se na poradách musí řešit?

Máme určena témata pro dané období, v zimě především plány v novém roce, investice, zveřejnění místních poplatků, svozových kalendářů. Na jaře a v létě pak informovanost o proběhnuvších akcích, pozvánky na obecní události, především ale aktuality o dění v obci. Příklad může být letošní investiční akce „Revitalizace návsi“, kde se občané seznamují s podrobnostmi, termíny, financováním a tak dále.

24. Máte stanovené uzávěrky?

Ano, s uzávěrkami pracujeme. Předem si stanovujeme datum tisku a zhruba týden před tímto termínem se snažíme už mít všechny články připravené.

25. Spolupracujete s tvůrci okolních obecních zpravodajů?

Ne, ale jejich produkci pravidelně sledujeme.

26. Fungování radničních periodik je upraveno tiskovým zákonem, jenž se dočkal v roce 2013 výrazné změny. Do jaké míry jste s tímto zákonem obeznámena?

Celé znění zákona samozřejmě neznám, ale s vybranými pasážemi jsem seznámena. Důraz veškerých změn je též propojen s GDPR, které je nutné dodržovat.

27. Setkala jste se v praxi s nějakým případem, kdy by se někdo na tiskový zákon odkazoval v řešení nějakého sporu a podobně?

Existence tiskového zákona náš zpravodaj nijak neovlivnila, při tvorbě textů se snažíme využívat pouze volně přístupné a ověřitelné informace.

28. Jaký je váš soukromý názor na tento tiskový zákon, který vydavatelům radničních periodik kromě jiného ukládá i povinnost poskytovat objektivní a vyvážené informace o dění v obci?

O to se samozřejmě snažíme, informace předkládané obcí vycházejí z rozhodnutí zastupitelstva, osobní komentář k těmto záležitostem nepřikládáme, tedy pokud se nejedná o informace typu upozornění na nešvary v obci, např. nepořádek. Věříme, že tyto informace jsou objektivní, proto tento zákon je z našeho hlediska asi v pořádku.

29. Existuje nějaké propojení tištěného zpravodaje s elektronickou verzí, například sdílenou na webových stránkách obce a podobně?

Každé vydání zpravodaje umísťujeme na webové stránky obce ve formátu PDF, a to pro větší přehlednost, dohledatelnost a možnost si informace k danému období přečíst i po letech.

30. Kdo se stará o nahrání elektronické verze zpravodaje na internet?

O tohle se starám já.

31. Je nějaký rozdíl mezi tištěnou a elektronickou verzí zpravodaje?

Obě verze jsou totožné, tištěnou preferují především starší občané, výhoda elektronické podoby je možnost kdykoliv si obsah konkrétního čísla zpravodaje přečíst.

32. Do jaké míry se dá srovnat důležitost vydávání tištěné verze s tou elektronickou?

Nedokážu úplně posoudit, ale staršími občany je upřednostňována tištěná forma zpravodaje. Rovněž máme informaci, že rodáci, kteří třeba už v obci roky nežijí, zpravodaj na webu sledují. Máme radost, když víme, že se zpravodaj dostane i k lidem žijícím v Kanadě či Německu, kteří se o dění v obci stále zajímají.

Rozhovor č. 4 - Michal Prutyszyn, redaktor, Bohuňovický zpravodaj

1. Rád bych vás poprosil o stručné představení, ať už z pohledu studia, práce, či novinářské aktivity.

U mě to začalo někdy zhruba v patnácti letech, kdy jsem začal pravidelně navštěvovat obecní zastupitelstva. Tehdy mě na ulici po jednom ze zasedání zastupitelstva oslovila bývalá radní a současně šéfredaktorka zpravodaje, jestli bych neměl zájem jim se zpravodajem pomáhat, a já na to kývnul. Na střední jsem chodil na „polygrafku“, což mi dalo nějaké lehké základy k redakční práci, kdy jsem například uměl zpravodaj nějakým způsobem seskládat. Na vysoké škole jsem úspěšně absolvoval obor učitelství pro SŠ. Kromě práce na zpravodaji se ničemu jinému, co by se dotýkalo žurnalistiky, nevěnuji.

2. Jak dlouho jste součástí redakce (redakční rady) Bohuňovického zpravodaje?

V redakční radě jsem od roku 2008. To byla tehdy asi nejvyhrocenější doba, co se týče obecního zastupitelstva a tak podobně. Potom byl v roce 2011 obecní zpravodaj zrušen a nic se nevydávalo. V roce 2012 jsme jej pod názvem Bohuňovický zpravodaj obnovili a já se stal šéfredaktorem. Momentálně jsem už ale zase pouze v roli redaktora, a to zejména z časových důvodů.

3. Co je hlavní náplní vaší práce z pozice redaktora?

Dříve jsem psával články všeho typu, ale v současné době už píšu hlavně texty typu správní povahy vycházející z obecního úřadu anebo přímo od starosty, který mi dává podněty k tomu, co by bylo vhodné zveřejnit a tak dále.

4. Máte nějakou novinářskou minulost nebo jste na poli žurnalistiky aktivní i v současné době?

Vyloženě novinářskou minulost asi nemám. V mém případě to spíš vycházelo z toho, že jak jsem se zajímal o dění v obci a byl jsem zapojený i přímo do komunální politiky. Když jsem byl součástí opozice, tak jsme vytvořili webové stránky a tam jsme zpracovávali články na aktuální zajímavá témata co do fungování a dění v obci. Ta informovanost tady v obci bývala často hodně jednostranná, když starosta používal zpravodaj k vlastní sebe prezentaci, což mi vadilo. A to jsem chtěl změnit.

5. Jaká kritéria hrají zásadní vliv při výběru témat, o kterých se ve zpravodaji píše?

My se dost orientujeme na stálé rubriky a podle toho zařazujeme i příspěvky. První stálý příspěvek je slovo starosty, ten napíše nějaké aktuální sdělení a zprávu občanům, součástí toho je pak i aktuální usnesení rady, informace z úřadu, třídění odpadu, výjimečně třeba i slovo zastupitelů. Další část je věnovaná spolkům a organizacím. Dobrá spolupráce je třeba se základní školou v Bohuňovicích, kdy pravidelně přispívá ředitel nebo učitelé. Máme možnost čerpat i z jejich webových stránek.

6. Jaký je rozhodující faktor pro to, abyste událost vybrali?

My se na nějaká kritéria nebo faktory příliš neohlížíme, v našem případě bývalo většinou problém zajistit dostatečné množství příspěvků, takže se bralo vše, co přišlo. Takže když už něco od nějaké ze zájmových skupin dorazilo, tak jsme to otiskli. Co se týče názorových článků, tak momentálně je v obci klid, ty turbulentní časy už jsou naštěstí pryč. Tehdy jsme ale asi řešili především to, aby vydávané texty nebyly vulgární.

7. O kterých tématech píšete vy osobně nejčastěji?

Já většinou píšu o věcech dotýkajících se politiky, jako jsou články k volbám z poslední doby, sepsal jsem třeba návod, jak správně volit. Potom dávám dohromady shrnující články z usnesení rady a zastupitelstva, kde vypichuji ty nejzajímavější body a srozumitelně je nabízím občanům.

8. Snažíte se výběrem témat zacílit na určitou skupinu čtenářů?

Cílem vždy bylo, aby to zaujalo co nejvíce lidí, aby si tam každý našel aspoň něco. Aby si tam své čtení našly babičky, ale zároveň i mladí lidé. Občané napříč věkovými skupinami mají samozřejmě jiné zájmy a ocení jiné věci, ale obecně se dá prostě říct, že cílíme na co nejširší okruh čtenářů. Setkali jsme se už ale i s tím, že často sdílíme příspěvky, které moc lidí nezajímá. Na nějaký čas jsme například vyřadili společenskou rubriku, ale poté jsme se setkali s názorem, že to tam chybí. Takže jsme se to k nadcházejícím vydáním rozhodli opět vrátit zpátky.

9. Kdo může přispívat do obecních tiskovin, jaká, a zdali vůbec, existují pravidla pro přispěvatele?

Měli jsme dlouhou dobu nějaká interní pravidla, ke konci volebního období jsme ale na stránkách obce zveřejnili nová pravidla s názvem Zásady pro vydávání Bohuňovického zpravodaje. Jsou tam zmíněny věci jako obsahové a tematické zaměření zpravodaje, jak

probíhá příprava jednotlivých vydání, anebo jakým způsobem je rozhodováno o zveřejnění příspěvků a případných nároků na sdílení odpovědi a podobně. Je to hlavně kvůli tomu, co jsme zažili před lety, kdy tu bylo spousta neshod mezi vládnoucí stranou a opozicí, což vedlo k několika kritickým a názorovým článkům na různé osoby. Většinou jsme ale v redakční radě rozhodli, že co přišlo, to otiskneme.

10. Které zdroje informací používáte nejčastěji?

Pokud bych opominul tu vlastní činnost, tak nejvíce asi od zdejších dopisovatelů, což jsou zástupci místních spolků. Pak taky samozřejmě obecní úřad, v předchozím volebním období jsme dost často spolupracovali se starostou. Když nebylo nic od místních, tak jsme občas nakoukli i na internet. Zajímavým zdrojem je třeba jeden pán z Čech, co tu kdysi bydlel, ten z vlastní vůle psával články o historii obce a dalších zajímavostech, které třeba moc lidí nezná.

11. Jaká v redakci platí kritéria pro výběr zdroje(ů)?

Žádná kritéria jsme neuplatňovali.

12. Jak byste srovnali míru užití vlastních a cizích zdrojů při tvorbě obsahu?

No, dříve to tu fungovalo vyloženě tak, že co si člověk neudělá sám nebo nesežene sám, tak to nebylo. Takže primárně to byly vlastní zdroje. Teď se nám ale do tvorby daří víc zapojovat i dopisovatele spolků a organizací, takže nám tím do jisté míry usnadňují práci.

13. Nakolik se spoléháte na internetové zdroje nebo na diskuse na internetu týkající se obce (facebooková fóra apod.)

Internetové zdroje používáme sporadicky, ať už to jsou třeba nějaké starší články o obci, nebo něco z historie. Na Facebooku jsou diskuse a takové obecní fórum, do zpravodaje jsme z něj ale nepoužili takřka nic.

14. Sledujete zpětnou vazbu čtenářů?

Zpětná vazba se k nám dostává, ale jak už to tak bývá, je to spíše ta negativní. Ta pozitivní se většinou nahlas neříká (smích). Ale nestává se to tak často, aby lidé sami přišli a řekli, co se jim líbí nebo nelíbí. Občas ale podrobíme kritice i sami sebe, když si vyhodnocujeme předchozí vydání zpravodajů na poradách. Ke každému číslu se občas něco dozvíme.

15. Dodržujete při tvorbě textů striktně žurnalistické žánry?

Dodržování žurnalistických žánrů je spíše volnější. Pokud je nějaké větší téma, jako je třeba třídění odpadů, volby a další, tak se snažíme článek formulovat trochu seriózněji. Striktní dodržování žánrů ale neuplatňujeme. Odvívá se to i od toho, že často nám články zasílají dopisovatelé ze spolků, a než abychom je třeba celé přetvářeli a uzpůsobili je vyloženě nějakému žánru, tak raději vsadíme na autentičnost a článek ponecháme v původním znění.

16. Kdo dává textům finální podobu a kdo je kontroluje před zveřejněním?

Momentálně to bývá tak, že šéfredaktorka paní Dokoupilová chodí za starostou obce a jeho sekretářkou a tam konzultují finální podobu. Jde hlavně o to, aby tam byly všechny informace, které tam mají být z pohledu starosty. K nějaké kontrole gramatiky a správnosti jsme zkoušeli oslovit například i učitelku ze základní školy nebo jednu studentku, ale k dohodě nedošlo. Takže na takovou kontrolu tu aktuálně nikdo není. Jen opravdu výjimečně se článek někomu dá na kontrolu.

17. Je nějak předem upravena délka textů, nebo to řeší případně až nějaký editor? Ptám se v souvislosti na tištěnou verzi zpravodaje, kdy se obvykle pracuje s určitým formátem a počtem stran.

Občas je problém s tím, že články jsou příliš dlouhé, pak se většinou domluvíme s autorem článku na jeho zkrácení. Nebo to řešíme tím, že vydáme článek s pokračováním. Teď díky novým pravidlům pro vydávání máme stanovený maximální rozsah příspěvku od občanů, pokud si dobře vybavuji, dva tisíce znaků.

18. Používáte nějaký program pro grafické zpracování zpravodaje a pokud ano, co tvorba v něm obnáší?

Díky tiskárně FunPrint používáme online editor od této společnosti. Tam je to dělané tak, že veškerou činnost zvládá paní Dokoupilová, která se s tím sama naučila pracovat. Předtím jsem to chystal v Adobe InDesign sám. Jde ale především o dosazování do šablony, kterou už máme předem nastavenou.

19. Jak důležitou roli hrají u článků fotografie?

Téměř ke každému článku dáváme fotku. Díky paní Dokoupilové máme fotek vždy dostatek. Nyní, když máme celobarevný tisk, se snažíme na každou stránku dávat alespoň jednu fotku. Fotky buď poptáváme, nebo vyfotíme sami.

20. V jakém složení funguje redakce (redakční rada)?

Oficiální složení redakční rady je šéfredaktorka Dokoupilová a já redaktor Tomáš Prutyszyn. Sekretářka obecního úřadu oficiálně není uvedená, ale podílí se na tom finální kontrolou za účasti pana starosty.

21. Jsou v rámci redakce nějak rozděleny role, kdo se čemu věnuje? Zda se například někdo specializuje na určitá témata a podobně.

Každý píše o všem, role rozdělené nemáme. Ale třeba k tématu voleb a povolebnímu shrnutí nominovala šéfredaktorka mě, jelikož ona tyto články moc tvořit nechtěla. Grafiku ale dělá více ona a pokud se jí něco nelíbí nebo si neví s něčím rady, tak mě osloví a já jí pomůžu.

22. Kdy a jakým způsobem probíhají redakční porady?

Redakční porady probíhají více online. Ke každému číslu se porada nutně neuskuteční. Záleží to od čísla, různí se to. Voláme si, online, setkáme se v knihovně, ale tím, že je podoba dalšího čísla online dostupná na Funrintu, tak vidíme ten aktuální stav a upravujeme to průběžně. Nyní si vyžádal přístup i starosta, který dokonce do posledních dvou čísel přidával obsah přes FunPrint už sám.

23. Co všechno se na poradách musí řešit?

Projde se, co tam je za příspěvky, pobavíme se o aktuálních věcech, starosta přidá jeho názor k tomu, co by se tam mělo objevit, a tak nějak si schválíme tu celkovou podobu dalšího čísla.

24. Máte stanovené uzávěrky?

Ano máme, bez toho by to nefungovalo. Po vydání čísla se hned stanoví uzávěrka pro další číslo. Většinou se to ale nedodrží, bohužel. Starosta také nedodrží, co má. Když už se čeká na nějaký článek moc dlouho, tak se zkrátka od něj upustí a otiskne se to bez něj.

25. Spolupracujete s tvůrci okolních obecních zpravodajů?

Zrovna s Bělkovicemi jsme spolupracovali s paní bývalou šéfredaktorkou. Občas se na někoho v okolí obrátíme, když je něco potřeba. Přinejmenším okolí sledujeme. Je to ale na nějaké informační bázi.

26. Fungování radničních periodik je upraveno tiskovým zákonem, jenž se dočkal v roce 2013 výrazné změny. Do jaké míry jste s tímto zákonem obeznámen?

Zákon jsem měl dříve načtený celkem dopodrobna, ale teď už si z něj vybavuji jen některé pasáže. V době těch sporů tady na obci to bylo poměrně hodně diskutované téma a spousta lidí se tímto zákonem oháněla, tak bylo potřeba si jej nastudovat.

27. Setkal jste se v praxi s nějakým případem, kdy by se někdo na tiskový zákon odkazoval v řešení nějakého sporu a podobně?

No, my jsme se s tím setkali poměrně brzo po jeho vydání. Měli jsme v té době hodně sporů a při tady na vesnici, kdy opoziční zastupitelé, když napsali příspěvek, tak se ohrazovali, že mají právo na to, aby se jim to otisklo. Potom se třeba někdo cítil dotčený nějakým článkem, tak jsme to museli zase řešit a třeba vysvětlovat, že nemáte právo na tři stránky ale jenom na jednu a podobně. V minulosti tady lidé po sobě celkem šli a potom se tu kolem sebe oháněli paragrafy. I proto jsme předtím dost dbali na ty formální náležitosti, co se týče vydávání příspěvků a zveřejňování různých odpovědí.

28. Jaký je váš soukromý názor na tento tiskový zákon, který vydavatelům radničních periodik kromě jiného ukládá i povinnost poskytovat objektivní a vyvážené informace o dění v obci?

Já si myslím, že vydání tiskového zákona povýšilo zpravodaje na profesionálnější úroveň, má to prostě nějaký řád. Myslím si, že to je dobře. Ku prospěchu té věci. Co mi třeba vadí, tak je to, že i v rámci toho, že se občas ten zpravodaj láme tak trochu přes koleno, tak požadavky na zasílání povinných výtisků do všech knihoven je nesmysl. Mám pochopení pro zaslání do Národní knihovny, parlamentu, nebo třeba do krajské knihovny, ale proč je nutné to zasílat i do dalších krajů, to nechápu.

29. Existuje nějaké propojení tištěného zpravodaje s elektronickou verzí, například sdílenou na webových stránkách obce a podobně?

Když je otisknuto a expedováno nové číslo, tak současně se to vydá online na stránkách obce. Máme to teď nově i s listováním stránkami, proběhla určitá modernizace toho online vydání. Na Facebooku obce potom sdělíme proklik na online verzi.

30. Kdo se stará o nahrání elektronické verze zpravodaje na internet?

Aktuálně se o to stará paní sekretářka obce, předtím jsem to tam dával já. Někdy předtím asi i klidně i sám starosta.

31. Je nějaký rozdíl mezi tištěnou a elektronickou verzí zpravodaje?

Rozdíly nejsou, ale občas dřív, když se zpravodaj otiskl, tak tehdy ta online verze se dávala později, se zpožděním, a třeba se upravovala nějaká chyba v článku nebo něco, co jsme si předtím nevšimli. Ale obsahově se to nelišilo nikdy.

32. Do jaké míry se dá srovnat důležitost vydávání tištěné verze s tou elektronickou?

Můj názor je, že lidé upřednostňují tu tištěnou verzi. Ale pro spoustu lidí, hlavně mladší generace, ocení i tu online. Vím třeba o zdejším faráři, který mi kdysi říkal, že z internetové verze sdílené na webu čerpal nějaké informace.